

Södertörns högskola Institutionen för lärarutbildningen
C-uppsats 15 hp Utbildningsvetenskap avancerad nivå, yngre åldrar
Vårtermin 2011

Pedagogisk lek i förskolan
En samtalsanalytisk studie av pedagogens roll i olika
lekaktiviteter

Av: Songul Tumturk Korkmaz
Handledare: Niklas Noren

Förord

Att skriva en uppsats har varit mycket kämpigt men ändå bidragit till en utveckling hos mig och förhoppningsvis inom dess område som jag har forskat om. För att få uppleva denna känsla bör man nog skriva en egen uppsats. Jag hoppas att denna uppsats väcker känslor och bidrar till en fördjupad förståelse av pedagogers roll i lekaktiviteter i förskolan.

Jag vill börja med att tacka alla som har stöttat mig under detta skrivprojekt. Jag vill tacka min familj som har stöttat mig jättemycket, men allra mest vill jag tacka min make Jakob som alltid har stöttat mig då jag har känt mig både bra och dålig. Han är mitt allt och det har jag även insett under uppsatsens gång genom att han har stöttat mig till 100 %.

Jag vill tacka min handledare Niklas Noren som har varit en jättebra handledare med en god handledning där han har kommit med vetenskapliga tips och råd.

Jag vill även tacka förskolechefen, pedagogerna, föräldrarna och barnen som har godkänt videoinspelningarna. Jag tackar er ännu en gång, tack så mycket!

Abstract

Title: Educational play in preschool

A conversation analytic study of the pedagogue's role in play Various Activities

Author: Songul Tumturk

Supervisor: Niklas Norén

Period: spring 2011

Play is an important part of children's everyday life, it is through play children develop. Play occurs a lot in kindergarten and in this study, the aim is to examine how play activities play is used in preschool teaching and the role of the teacher's in the play. Video recordings of play activities done and qualitative methods (conversation analysis) has been used to analyze the video recordings. The results of this study show that play are widely used as a pedagogical tool in preschool. It is through play children develop. When teachers are present in children's play, they contribute to the activity and encourage children to play. The teachers know that they have responsibility for children's development and ensure that children get the help they need. Role play is central to play in both free play and in the teacher-driven games.

Keywords: play activities, conversation analysis, video, sociocultural perspective

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	2
ABSTRACT	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	4
1.1 INLEDNING	5
1.2 BAKGRUND	6
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	8
3. MATERIAL OCH METOD	8
3.1 URVAL	9
3.2 DATAINSAMLING	9
3.3 ANALYSMETOD	9
3.4 RELIABILITET OCH VALIDITET	11
3.5 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	13
4. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	12
4.1 ETT SOCIOKULTURELLT PERSPEKTIV	12
4.2 VYGOTSKIJS SOCIOKULTURELLA PROCESSER	13
4.3 VYGOTSKIJS TEORI OM LEKENS PSYKOLOGISKA BETYDELSE	13
4.4 DEFINITIONER AV LEK	14
4.5 VUXNAS ROLL I LEK	17
5. TIDIGARE FORSKNING	18
6. ANALYS – OCH RESULTATREDOVISNING	19
6.1 ANALYS AV ROLLEK I MORGONSAMLINGEN (AKTIVITET 1)	19
6.2 ANALYS AV ROLLEK UNDER FRI LEK (AKTIVITET 2)	23
6.3 JÄMFÖRELSE AV LEK OCH ROLLEK I MORGONSAMLING OCH FRI LEKAKTIVITET	29
7. SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION	29
7.1 SAMMANFATTNING	29
7.2 DISKUSSION	33
7.3 FORTSATT FORSKNING	34
REFERENSLISTA	35
TRANSKRIPTIONSKONVENTIONER	37
BILAGA 1 TRANSKRIPTION AV AKTIVITET 1	38
BILAGA 2 TRANSKRIPTION AV AKTIVITET 2	44
BILAGA 3 INFORMATIONSBREV OCH MEDGIVANDEFORMLÄR	48
BILAGA 4 LISTA ÖVER SÅNGER I AKTIVITET 1	49

1. Inledning

Leken har en stor betydelse för barnens utveckling och detta framkommer tydligt av pedagoger och teoretiker där de påstår att leken är grundläggande för barnens utveckling. Leken har en stor betydelse i barnets liv där barnet uppfostras till framtidens skapande individ via leken (Broström 1989, s.53).

Enligt Fn:s Konvention artikel 31 har alla barn rätt till fritid, vila samt till lek som är anpassad till barnets ålder. Konventionsstaterna skall främja och respektera barns rätt till att delta i konstnärliga och kulturella livet och barnet skall uppmuntras för konstnärlig och kulturell verksamhet samt fritidsverksamhet (<http://www.unicef.se/assets/barnkonventionen.pdf>).

I Läroplanen för förskola belyser man vikten av leken där förskolan skall locka barnen till lek och aktivitet. Enligt läroplanen är leken viktig för barns lärande och utveckling där förskolan kännetecknas av en medveten användning av lek som bidrar till lärande och utveckling (Lpfö 98, s.5f).

Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande ska präglade verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjligheter att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter (Lpfö 98, reviderad 2010, s.8).

Kunskap är inte entydigt begrepp. Kunskap är något som kommer till uttryck i olika former – till exempel som förståelse, fakta, förtrogenhet och färdighet som samspelar med varandra. Verksamheten i förskolan ska utgå ifrån barnens intressen, erfarenhetsvärld, motivation och drivkraft till att söka kunskap. Det är bl.a. via socialt samspel och via leken barn erövrar och söker kunskap (Lpfö98, reviderad 2010, s 8 f).

Enligt mina erfarenheter ser det olika ut på förskolor där pedagoger deltar mer eller mindre i barnens lek. Vissa pedagoger väljer att leka med barnen medan vissa tar avstånd från leken helt och hållet. Somliga barn leker utan pedagoger och själv anser jag att när en pedagog deltar i barnens lek får leken ett mer utvecklade innehåll. Vissa barn tycker om när pedagoger

deltar i deras lek och vissa barn vill helst leka utan pedagoger. Det kan hända att somliga barn blir okoncentrerat vid vuxnas delaktighet i lek eller rakt motsatt. Det är viktigt att vi som pedagoger förstår barnets leksignal. Det gäller att vi som pedagog får kolla läget och avgöra om barnet vill att vi ska delta i deras lek eller inte. Som vuxen måste vi kontrollera oss själva så att vi inte förstör barnens lek genom vår delaktighet i barnens lek.

Eftersom leken är ett viktigt moment som används och förekommer mycket under vistelsen i förskolan är det viktigt att undersöka hur leken används pedagogiskt i förskolan. Jag hoppas på att denna studie bidrar till en fördjupad förståelse av hur leken används pedagogiskt i förskolan.

1.1 Bakgrund

Leken har haft en mycket framträdande position inom svensk förskola. Leken blev legitimerad i förskolan när den ansågs vara nyttigt. När utvecklingspsykologiska grunderna behärskade förskolans teoretiska grunder från 1930-talet och framåt så har leken haft dubbla funktioner. Dels som ett hjälpmedel för pedagogerna för att bedöma och observera barns utveckling och dels som ett medel som skulle bidra till kognitivt och socialt utveckling hos barnet. Synen på leken har förändrats med tiden och nu ses den som en aktivitet som ska användas för att ge grunden åt lärandet i barns vardag i förskolan (Löfdahl 2004, s.38f).

Många definitioner kring vad lek är har gjorts av många, men ändå är det inte lätt att definiera ordet lek. Enligt forskaren Olofsson (1987) beskrivs lek bl.a. som spontan, frivillig och ej målinriktad. Det är i leken barn handskas självständigt och respektlöst med handlingar och föremål. Genom en metakommunikativ signalerar barnet sin omvärld att detta är en lek. Det är signalen som avgör om det är en lek eller inte en lek på gång. Barndomens kännemärke är lek (Olofsson 1987, s.20).

Alla barn har en lekförmåga och alla barn föds med den förmågan. Det beror på kulturen och den vuxne om barnet får möjlighet till att blomma ut det. Vuxna kan tillåta och stimulera till att leken utvecklas, men blir barnet ständigt avbruten under lekens gång kan leken dö pga. brist på näring. Leken introduceras i barnens värld först via en vuxen och det första sociala leendet kommer då spädbarnet är 5-6 veckor gammal. Den vuxne gör allt för att få barnet att skratta. Genom att använda rösten, ögonen och ansiktsuttrycket kommunicerar den vuxne med barnet om att detta som görs är lek. Bl.a. blåser den vuxne på barnets mage, den vuxne

säger ”bubbeli bubbeli bubb”. Man leker med både kropp och känslor. Den vuxne lær de sociala lekreglerna och inte bara vad lek är. Barnet lær sig ömsesidighet, turtagande och samförstånd (Olofsson 1989, s.27f) .

Barnpsykologen och familjeterapeuten Öhman (2003) hävdar att förskolans tydliga struktur gynnar alla barn till att foga samman upplevelser och intryck till en begriplig helhet. Utrymme ges från förskolan för att skapa intryck och för att omforma dem genom reflektion, lek och skapande (Öhman 2003, s.19)

Barn under 2 år har glädje av varandra, men att lær sig att leka tillsammans kan ta tid. Småbarn kan ha lært sig grunderna i samleken vid 18 månaders ålder och då innebär samleken att jaga varandra - bli jagad och att imitera varandra. Den bästa lekkamraten i början av barnens lek är den vuxne som lær vad en rolig lek kan innebära. Barn som har fått sammansmälta lekfullt med vuxna är tidigt lekbara och sociala . Samlekarna som förkommer tidigt kan vara att ett barn hoppar ner från en låg pall och att den andra kamraten härmar och då blir det en lek där barnen skrattande hoppar ner från pallen. Med sitt skratt och glada blick kommunicerar barnen med varandra att detta är en lek och det gör att leken bidrar till att glädjen ökar av att hoppa (Olofsson 1987, s.31 f).

Allt barnen gör behöver inte vara lek. Barns vissa beteenden skiljer sig ifrån lek . Illustration. Joel kröp omkring på golvet och råkade slå huvudet på dörrposten, han grät inte han stannade upp och bestämde sig att ta reda på vad som hände. Han gjorde om rörelserna flera gånger genom att slå huvudet försiktigt i dörrposten. Enligt Olofsson definition är detta ingen lek. Det barnet gjorde gjordes på riktigt för at undersöka det som hände och hur detta hängde ihop (Olofsson 1987, s.42).

Roll har en central betydelse i psykologiska lekteorierna. Rollek är den vanligaste formen av lek som förekommer i förskoleåldern. Barnen reproducerar och lær sig sociala roller i rolleken. Kommunikation och roll är viktiga begrepp inom en kommunikationsteoretisk synsätt. Barnen lær sig att leka samt lær sig hur sociala roller fungerar och dessa lær de sig genom att kommunicera med andra. Roll är en abstraktion som innehåller bl.a. olika aspekter, dvs. målinriktade handlingar, relationer till andra, attityder och karaktäriska egenskaper som tillhör rollen (Lindqvist 1996, s. 127).

Roll är det som hör ihop med de sociala rollerna och leken är barnens sätt att lära sig den sociala verkligheten. I lekens kommunikationsmönster handlar det mest om verbala yttringar. Sociala roller förekommer mest i familjeleker och för det mesta är det flickor som ägnar sig åt dessa. Detta leder till att man får uppfattningen om att flickor har bästa utvecklande förmåga till rollek (Lindqvist 1996, s.128).

Fri lek är ett samlingsbegrepp på de aktiviteter som förekommer i förskolan både inomhus och utomhus, i grupp eller individuellt där barnen själva får bestämma det dem vill göra. När barn kan fritt välja en aktivitet förutsätts det att barnet har kunskap om sitt eget behov och känslöstämning och det är då barnet får möjligheten till att utveckla och visa sin individualitet (Öhman 2003, s. 105f).

När barnen får välja en aktivitet själva så väljer de att leka. Utrymme krävs för lek både i fysisk bemärkelse samt mentalt bemärkelse. Av pedagogerna måste lek värderas som en viktig aktivitet. Det krävs även tid för lek så att barnen kan okoncentrerat leka utan att bli avbruten av någon. Om dessa förutsättningar finns så leker barnen men om det däremot inte finns tid för lek väljer barn att lättavbrutna sysselsättningar (Öhman 2003, s. 106).

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med mitt examensarbete är att undersöka hur leken används pedagogiskt i förskolan samt undersöka vilken roll pedagogerna har i leken .

1. Hur används leken pedagogiskt?
2. Vilka strategier använder sig pedagoger av för att stimulera barnen i den fria leken?
3. Vad har pedagogerna för roll i leken?

3. Material och metod

Jag har valt att videoinspela lek i en förskola. Med videoinspelningar kommer jag åt samspelet barn/barn och barn/vuxna och detta kommer att utgöra den största delen av empirin.

3.1 Urval

Undersökningen gjordes på en avdelning med barn från 1-3 år . Det är en förskollärare och två barnskötare som arbetar där. Anledningen till att jag valde denna avdelning var på grund av att jag kände både pedagogerna och barnen samt att pedagogerna var intresserade av att delta i undersökningen.

3.2 Datainsamling

Innan jag började med videoinspelningarna fick jag tillstånd från förskolechefen och föräldrarna. När jag väl hade fått tillståndet började jag med inspelningen. Videoinspelningarna gjordes på en förskola i en ytterförort i Stockholm. Jag var på förskolan en hel dag och gjorde videoinspelningen vid två tillfällen, förmiddagen och eftermiddagen. Jag filmade barnens lek med en videokamera, jag försökte filma då barnen satte igång en aktivitet själv och med pedagoger. För att inspelningen skulle bli så bra så möjligt valde jag att förflytta mig medan jag filmade barnen och pedagogerna.

3.3 Analysmetod

Jag har valt att använda mig av en kvalitativ metod, samtalsanalys, för att analysera videoinspelningarna. Enligt Kvale(2009) utgör samtalsanalys en metod för att analysera samspelet mellan deltagarna. Samtalsanalys innebär bland annat att man utgår ifrån en funktionell teori om språket som handlar om vad deltagarna gör med yttranden samt att meningen med ett yttrande skapas i den sociala praktiken (Kvale 2009).

Basen för samtalsanalys, som även kallad för Conversation Analysis (CA), är delvis att analysen skall göras utifrån empiriskt material där någon sorts naturligt förekommande samtal förekommer. Samtalet dokumenteras via ett ljud/videoinspelning som därefter transkriberas. Det är inspelningen som utgör det grundläggande materialet och transkriptionen är endast en representation av inspelningen som utgör ett viktigt stöd för analysen (Norrby 2004).

Transkriptionen enligt de principer som används inom CA är ett tidskrävande arbete som kan ta tid eftersom symboler och tecken i CA transkription tar hänsyn till prosodiska drag, skratt, pauser och samtidigt tal. Det görs även en viss talspråksanpassning i transkriptionen där återgivandet är fonetiskt i viss (begränsad) utsträckning. Anledningen till man inte bara återger ordagrant vad deltagarna säger utan även hur det sägs hänger ihop med det faktumet att små detaljer eventuellt kan vara värdefulla (Norrby 2004).

Samtalsanalys kan t.ex. användas för att analysera hur olika institutioner upprätthålls genom interaktion mellan människor samt genom hur deltagarna organiserar samtalen. För att göra detta analyserar man specifika aktiviteter i en viss typ av samtal (Norrby 2004) .

Forskning kring vardagliga och institutionella samtal har visat att det finns ett slags samtalets trafikregler i samtal. Fördelningen av ordet uppmärksammas inte så länge kommunikationen flyter på bland samtalsdeltagarna. Ibland händer det dock att man inte hinner svara eller kommentera någon annans bidrag i samtalet som man deltar i innan den andre uppmärksammar att ett svar uteblivit. Detta beror på att alla har olika toleransnivå på tystnader som sker mellan svaren. Det som anses vara normallängd för tystnader mellan replikerna eller samtalstureorna kan bero på kulturella, sociala och etniska faktorer. Norrby (2004) refererar till Gail Jefferson (1989) som visar att standardmättet för hur lång en paus kan vara mellan samtalstureorna i ett vardagligt samtal är max en sekund innan deltagarna uppmärksammar pausen som avvikande lång. Individer med individuella samt kulturella skillnader i samtalsstilen följer dock båda grundläggande regler för samtalstrafiken. Under samtalet följer man *turtagningsregler* som innebär regler för hur ordet fördelas mellan de som deltar i samtalet, t.ex. att alla inte samtalar samtidigt. Under en intervju kan strukturen fråga och svar i turtagningen ses tydligt (Norrby 2004).

Icke-verbala signaler som ansiktsuttryck, blickar eller handrörelser är väsentliga i interaktionen. Norrby refererar till Goffman (1963) som anser att blickar har en stor betydelse för social interaktion. Blicken kan t.ex. signalera om vi är öppna för ett samtal eller inte. Eftersom många forskare idag arbetar med videoinspelat material kan de koppla ihop turtagningsmekanismerna till ickeverbala aspekter, t.ex. att handuppräckningen i klassrummet har en betydelse för turfördelningen (Sahlström 1999 och 2003). Samtalsturer är uppbyggda av turkonstruktionsenheter och kan vara korta ord, som består av t.ex. ett *ja* eller *nej* som svar på en fråga, men även vara relativt långa yttranden. Turkonstruktionsenheten kan beskrivas som en enhet som kan bestå av en sats, en frasenhet, ett ord eller en enstaka partikel. Turkonstruktionsenheter är viktiga för samtalsdeltagare eftersom talaren använder dem för att signalera när de ska avsluta sin tur (Norrby 2004).

Samtalssturerarna existerar genom att samtalsdeltagarna kombinerar dem med längre sekvenser och det är då de får känslan att är delaktiga i samtalet. Om de inte orienterar mot innehållet och endast bryr sig om turtagningsreglerna skulle detta kunna leda till att deltagarna struntar i utformningen av yttranden i deras början och slut. Detta skulle leda till att samtalet skulle likna en inköpslista. Det räcker inte med att bara ta samtalssturerarna efter reglerna, yttranden bör anpassas efter samtalskontexten (t.ex. det pågående ämnet) och efter situationen (Norrby 2004).

Det finns två grundläggande roller att inta i ett samtal: den som lyssnare och den som talare. Vissa deltagare talar både oftare och mer i ett samtal till skillnad till de som oftare intar lyssnarrollen. Lyssnarskap måste visas upp för den andre och det visas mindre eller mer aktivt t.ex. genom att skaka på huvudet, nicka och genom att komma med korta repliker. Uppbackning syftar på att vara en aktiv lyssnare som inte tar över talarrollen. Samtalsdeltagaren visar talaren att fortsätta tala genom att undslippa små ord på lämpliga tillfällen (Norrby 2004).

Norrby (2004) har ett exempel på när lyssnaren fyller i pausen som signalerar talaren att fortsätta tala, vilket är följande:

- ” (Ur Gruppsam, band 3, r. 1672-1675)
1.C: ja ↑ tror det var rätt skönt faktiskt [(1.0) »
2.B: [hm^
3.C: »avkopplande nu jobbar jag ju nästan jämt
□ tycker jag □

(Norrby 2004, s.147)

Enligt empiriska undersökningar av samtal är uppbackningar vanligt förekommande vid turbytesplatser (Norrby 2004, s.148).

3.4 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet och validitet är en form av kvalitetsbegrepp som används i samband med vetenskapliga studier. Validitet är ett mått som anger kopplingen mellan val av metod och ändamålet med studien. När forskaren undersöker det som är tänkt att undersökas har en god validitet uppnåtts. Reliabilitet är däremot ett mått på metodens säkerhet och noggrannhet. I kvantitativa studier ska t.ex. resultatet inte vara slumpmässigt. I kvalitativa studier ska analys och tolkning vara väl underbyggda och möjliga att kontrollera mot data, t.ex. en transkription. När forskaren använder sina forskningsverktyg på ett noggrant sätt så att resultatet är

trovärdigt och säkert betyder det att en god reliabilitet har uppnåtts (jämf. Kullberg 2004, s. 73 f).

Eftersom jag har använt mig av videoinspelningar för att analysera pedagogernas roll i lek aktiviteter har det bidragit till en god validitet. Intervjudata hade t.ex. kunnat ge en bild av pedagogernas egen syn på sin roll i leken, vilket dock inte var syftet med denna studie. Eftersom jag har använt mig av noggranna transkriptioner och diskuterat mina analyser av samtalen i informella datasessioner med min handledare har det bidragit till att jag har uppnått en god reliabilitet. En systematisk medbedömning har dock inte genomförts av praktiska skäl.

3.5 Etiska överväganden

I denna uppsats förekommer det inga fullständiga namn på barnen och pedagogerna, namnen är helt avidentifierade. Jag fick en muntlig medgivande av pedagogerna där de godkände videoinspelningen men från föräldrarna fick jag en skriftlig medgivande. I den skriftliga medgivande blanketten har jag och föräldrarna kommit överens om att videobandet arkiveras oåtkomligt för utomstående samt att inspelningarna enbart får användas i forskningssyfte.

4. Teoretiska utgångspunkter

4.1 Ett sociokulturellt perspektiv

Denna studie har genomförts inom ramen för en sociokulturell grundsyn på barns utveckling och lärande. Vi lever i en mångkulturell verklighet där vi har tillgång till olika verktyg och hjälpmedel som tar oss långt bortom de gränser som sätts upp av våra biologiska villkor. När man utgår ifrån ett sociokulturellt perspektiv på utveckling, lärande och mänskligt handlande intresserar man sig för hur grupper och individer tillskriver varandra och använder kognitiva och fysiska resurser. I detta perspektiv är det samspelet mellan individ och kollektiv som står i centrum (Säljö 2000, s.17f).

Verktyg och redskap har en teknisk och speciell betydelse inom det sociokulturella perspektivet. När Vygotskij (1934/1986) talar om verktyg och redskap avses det fysiska, språkliga och intellektuella resurser som vi använder och har tillgång till när vi försöker förstå omvärlden.

4.2 Vygotskijs sociokulturella processer

Sociala processer har relevans för undervisning och pedagogik enligt den Vygotskianska teorin. Det sociala perspektivet på den mänskliga erfarenheten och den mellanmänskliga kommunikationen bidrar till att människan kan tillägna och uppta det stora ordförrådet med hjälp av andras erfarenheter. Enligt Vygotskij förmedlar sociala aktiviteter höga psykologiska processer. Varje slags verksamhet i barnets kulturella utveckling visas två gånger, på det sociala planet och på en individuell nivå dels inom barnet och dels människor emellan. Den sociala interaktionen är någon sorts utväxling och överföring av det kulturella förrådet, som även har en bestämd historisk förankring i samarbetet i ett kulturellt rum (Bråten 1996, s. 14f).

4.3 Vygotskijs teori om lekens psykologiska betydelse

Lindqvist (1999) skriver om Vygotskijs teori om lekens psykologiska betydelse. Enligt Vygotskij är barnets lek det viktigaste redskapet för att fostra vad som kallas den inre driften. Det har upptäckts att lek inte är något tillfälligt och den alltid förekommer i barnens utvecklingsskeden. Lek är inte utmärkande bara för människan, djur leker också. Detta faktum kan ha ett biologiskt syfte där leken är nödvändig för något. En av teorierna som forskningen har lagt fram om lekens betydelse är att barnet har en biologisk nytta av leken då den utgör en naturlig skola för barns uppfostran. Leken är beredskap för livet samt övning av nödvändiga förmågor. Barnet är en lekande varelse som leker hela tiden där leken har en stor betydelse. Leken passar samman med barnets intressen och ålder och innehåller grundläggande resurser som leder till utarbetande av nödvändiga förmågor. Barnens tidiga lekar utgörs först av gripande och kastande av leksaker, sedan arbetar de med dem, de lär sig att höra och se samt att ta och knuffa ifrån sig. Nästkommande period handlar om orientering i miljön och även förmågan att förflytta sig i miljön där barnet t.ex. gömmer sig eller springer iväg. Det kan sägas att alla huvudsakliga reaktioner utvecklas under barnens lek (Lindqvist 1999, s.61f).

Den norske pedagogen Dale (1996. s. 50f) skriver att leken är nära förknippad med regelföljande uppförande. Dale skiljer på *lek som spel* och *lek som rollimitation*. *Lek som spel* är en uppsättning av roller som är samordnade i förhållande till spelets syfte, det kan t.ex. vara bollspel som har inriktningar och en bestämd mening. Därmed fodrar spel en social

samordning av dess handlingar. I *lek som rollimitation* leker barnen t.ex. att de är pappa eller mamma och fodrar att barnet internaliserar sina handlingar och attityder som utgångspunkt för vad dem gör när de betar sig som pappa eller mamma. Dels leder detta till att barnet måste ordna en uppsättning handlingar samt förknippa dem med bestämda roller och på så sätt blir det sociala grundandet i rolleken en tillägnelse (lärande) av medvetna symboler om sociala roller. Lek och spel bidrar alltså till att barnen lär sig att kontrollera sina egna beteenden genom de samordnade handlingarna i leken.

Barnens lekregler skiljer sig från vuxnas regler och därmed är det barnens egna regler. Reglerna som barnen själva skapar leder till frivillig och självständig kontroll. Dale (1996, s. 53f) refererar till Vygotskij som skriver att det finns ett överflöd av impulser, tendenser och önskningar hos barn där barnens önskningar inte går i uppfyllelse omedelbart. Dröjsmålen och förseningarna är besvärliga och perioden mellan dess drivkraft och förverkligande är extremt kort. Mognas barnet inte socialt på denna punkt bidrar det till barnslighet i barnets uppträdanden.

Det är dock inte barnsligt att leka. Leken betraktas som ett illusoriskt och överkligt genomförande av omöjliga önskningar. I samband med detta innebär regelföljande handlingar att man lär sig att förskjuta sammanhanget mellan tillfredställelsen och önskan. I leken ställs det krav på barnet och detta gör att barnet handlar i strid med sin direkta impuls. Barnet avstår från något som det egentligen har lust till och det görs genom att rätta sig efter reglerna som ingår i leken. Det är mer tillfredställande att rätta sig efter reglerna än att handla efter impulser som sker plötsligt. Det Dale (1996) poängterar (i enlighet med Vygotskij) är att barn viljemässigt handlar efter sitt egna beslut och därför främjar leken barnets kreativitet och vilja. Lek är källan till utveckling där spel och lek visar avgörande mönster för människan som ett kreativt subjekt för både barn och vuxna (Dale 1996, s. 54).

4.4 Definitioner av lek

Enligt författaren Grönvall (1990) går det inte definiera ordet lek exakt. Lek är en process som sker ständigt och blir aldrig helt färdigt. Det som ses och definieras är produkten. Även om det inte går att definiera går lek att beskrivas. Eftersom leken hjälper barnen att hantera sin omgivning är leken en viktig del i barns liv (Grönvall 1990, s.11f).

Forskaren Olofsson (2003) skriver att allt som barnen gör behöver inte vara lek. Olofsson (2003) återger Bateson (1995) där han beskriver att det som görs, sägs och tänks ska inte förtydligas ordagrant samt att lek är ett förhållningssätt till det verkliga. Leken skall tolkas utifrån lekens ändamål (Olofsson 2003, s 6).

Det går att signalera lek till sin omgivning . Leksignalen som ges hjälper oss att förstå om det är en lek eller inte en lek. Leksignalen kan ges på många olika sätt, t.ex. genom att skratta, se lurviga ut. Man pratar på ett speciellt sätt när man leker. T.ex. låter rösten låter och när man ska ljuda som en bilmotor är ljuden mycket överdrivna (Olofsson 2003, s. 8 f).

När man leker skall man kunna förhålla sig till lekens verklighet, allt är inte så som det ser ut att vara, det gäller att förstå tvådelningen i tolkningsmöjligheten. T.ex. kan en pinne motsvara både en pinne och en pistol i leken. Det gäller att förstå leksignaler som andra har skapat och att man själv kommunicerar lek genom signaler som ges till andra. För att kunna gå in i leken behöver man ha upplevt lekens medvetandetillstånd och vara kapabel att försätta sig i det. För vissa barn kan det ta mindre en sekund och för andra barn kan det krävas mycket stimulans för att försätta sig i leken (Olofsson 2003, s.23).

Forskaren Broström (1989) skriver att när barnet utför handlingar utifrån sina egna föreställningar som avspeglas av verkligheten sägs det att barnet leker. Lekens drag är att den är skapande, frivillig och självständig. Det innebär enligt Broström att vi inte kan rekommendera barn till att leka, gör vi det skulle leken rasa ihop eftersom det är där barnen sätter igång sina uppfattningar och erfarenheter (Broström 1989, s 54).

Enligt Grönvall (1990) är det i leken barnet upptäcker sin styrka, svaghet, sina intressen och förmågor samt får möjligheten till att utvecklas emotionellt, socialt, fysiskt och intellektuellt.

➤ Emotionellt

Barnet utvecklas emotionellt när de blir medvetna om sina känslor och hur de ska gå tillväga med sina känslor. Leken gör att barnet lär sig om andra människors och om sin egen känslomässiga reaktioner. Under leken får barnet för tillfälligt praktiskt undersöka, utforska och handskas med känslor. Illustration: När barnet leker mamma får barnet närheten och upplevelsen av hur det är att vara mamma.

➤ Socialt

Barnen utvecklar sociala färdigheter i samspel med andra vuxna och barn genom leken. Barnet lär sig de uppförande som är acceptabelt i samhället barnet lever i samt lär sig effekten som barnet får för sitt uppförande.

➤ Fysiskt

Genom att klättra, hoppas, fånga och kasta ökar den fysiska utvecklingen. Både stora och de små musklerna och koordinationen utvecklas. Leken är en förutsättning för utveckling.

➤ Intellectuellt

Den intellektuella utvecklingen stegras genom lek. Barnet får möjligheten till att experimentera, undersöka och upptäcka med världen. Möjlighet ges till barnet för att förstärka det dem har lärt sig och att de utvecklar förståelsen av dem samt en nyfikenhet som kan följa med hela livet (Grönvall 1990, s. 12.f).

Via fria leken kan individer få mycket kunskap och glädje. Under leken sker det många upprepningar och pedagogerna har nyckelrollen till att hjälpa barn till att de utvecklar sina lekar. Vuxna kan uppmuntra samt uppmana till att leka på ett mer moget och utvecklat sätt. Struktur kan tillföras av den vuxne genom att delta i barnens lek. Smith (1995) refererar till Smilansky (1986) och Shefatya (1990) där de hävdar att den socio- dramatiska leken är viktig för att utveckla sociala, språkliga och kognitiva färdigheter hos barn. Flera metoder har används för att uppmuntra socio- dramatiska lekar och den mest verksamma var att sätta igång rollekar med de små barnen samt utveckla dessa under en tidsperiod vilket Smilansky kallar för lekhandledning. Det finns 4 metoder som används av Smilansky och andra och jag nämner två av dem vilket är följande:

Metod 1: I denna metod är det den vuxna som skapar modeller. Den vuxne är delaktig och engagerad i leken samt visar för barnen hur en roll kan spelas på ett effektivt sätt. T.ex. att leka ”doktor” och då kan den vuxna föreställa en docka som en bebis och en penna som termometer. Detta visar en verklighet och fantasi.

Metod 2: I den andra metoden hjälper den vuxna barnen till att träna färdigheter i fokus på låtsatslekar/fantasilekar bl.a. genom att använda fingerdockor och eventuellt öva på att visa känslor genom att visa olika ansiktsuttryck (Smith 1995, s.21f) .

Enligt Olofsson (1987) har språket en central roll i rollekar. Det är i rolleken barn utvecklar olika former av kommunikationsfärdigheter. De lär sig bl.a. att ta en annans perspektiv, lär sig att lyssna, lär sig att anpassa efter andras föreställningar och dessa är viktigt för en god kommunikation (Olofsson 1987, s.114).

4.5 Vuxnas roll i lek

Det behövs vuxna i barnens värld samt i barnens lek. Vuxna inbjuds till lek men ibland händer det att man som pedagog har varit tvungen att gå därifrån. Detta leder efter en stund till att intresset hos barnet minskar och det gör att leken upphör. Vuxendeltagare krävs i barnens vissa lekar som kan bistå med hjälp (Birch 1990, s.79).

För att leken skall utvecklas behövs det pedagoger eftersom lek inte utvecklas av sig själv. Pedagoger behöver skapa förutsättningar och eftersom barnen hämtar näring från leken behöver pedagoger låta barnen ta kontakt med verkligheten. Relationen mellan människorna utgör rollekens dynamik och därför bör vuxna hjälpa barnen med att uppmärksamma det. Pedagogernas roll är att skapa tid och utrymme för lekar som kan lekas utan avbrott och eventuella störningar (Broström 1989, s.64).

Vuxna kan vara med i barnens lek och Broström (1989) refererar till Leontjev som påstår att vuxna kan delta i leken utifrån lekens villkor och i överensstämmelse med barnen om dess innehåll. Pedagogers ansvar är att se till att leken har ett utvecklande innehåll som ständigt kan utvecklas, det kan vara rollekar som utvecklas till regellekar (Broström 1989, s.65).

En bevarad harmoni i leken är förutsättningen för att en lek ska utvecklas och fortgå. När man är rädd och otrygg bryts harmonin och för att inte bryta harmonin i leken gäller det att bortse från verkligheten. Otrygghet och okoncentration på lekens dynamik kan förekomma både hos vuxna så som barn. Det är vuxnas ansvar att se till att barnen känner sig trygga så att de kan gå in i leken i avsaknad av otrygghet (Olofsson 2003, s 24).

Det går att locka barn till lek genom att dramatisera och använda rösten, man kan t.ex. med en handdocka få en tvåring villig till lek. Eftersom inte leken uppstår av sig själv behövs det näring och uppmuntran och då behövs det vuxna som pratar både lekens och barnens språk.

Barnen behöver vuxna som kan vara med och trösta dockan, hålla lekreglerna under brottningen samt tillåta att det blir stökigt och rörigt (Olofsson 2003, s 118).

Pedagogerna har viktig uppgift för att skapa olika lekvillkor. Pedagogen bör lära ut lekens koder till de barn som har svårt att ta till sig det eller till de som inte begriper det. Pedagogen bör finnas till hand som bidrar till att barnen känner en trygghet vid pedagogers närvaro. Det är pedagogen som anger ramarna för samspelet i lek genom att hålla sig vid levnadsregler och genom att ge utrymme och tid som är nödvändig för att gruppen ska vistas tillsammans (Öhman 2003, s 112).

5. Tidigare forskning

Forskaren Birgitta Knutsdotter Olofsson har skrivit boken om ”*De små mästarna Den fria lekens pedagogik*” (1996). Hon var med ett lekprojekt tillsammans med förskolepersonal och barn och syftet var att färdigställa en lek pedagogik som skulle öka förekomsten av lek, förutsättningar och hinder för en rik lek i barngruppen.

Förutsättningar som de bl.a. har kommit fram till är att vuxnas förhållningssätt är det som sätter barnen i fokus, de är vuxna som ger möjlighet och tid för lek. Hinder som dyker upp är regler som vuxna har, bl.a. att utomhusleksaker får endast användas ute och inte inomhus, att alla ska gå ut samtidigt. Resultatet av detta har visat att de har utarbetat lekpedagogiken som de ville. Det ledde till en ökad förekomst av lek där barn blev mestare i att leka. Pedagogerna deltog i barnens lekar och detta bidrog bl.a. till att de kom närmare barnen som ledde till att de fick en ny syn på verksamheten där barnperspektivet blev ännu tydligare. Det finns fortfarande hinder som sitter kvar hos pedagogerna pga. de vanor de har där vuxna ser på verksamheten ur ett vuxenperspektiv .

Det har även gjorts en annan tidigare forskning om lek och perspektivtagande av Mauritzson och Säljö (2003) *Förskolan – barns första skola*. De ville ta reda på hur barn kommunicerar samt kopplar ihop perspektiv vid fantasilekar. De har använt sig av videodokumentation vid barns kommunikation och lek. Analysen hämtas utifrån dialogiskt perspektiv och sociokulturell perspektiv. Resultatet visar att barnen i leken använder teman, karaktärer och kulturella erfarenheter från olika genrer såväl från vuxenkultur samt barnkultur. Det har visat att barn pendlar mellan att kommunicera och samordna handlingar eller teman.

6. Analys- och resultatredovisning

I följande analyskapitel kommer jag att analysera lekaktiviteter i de videoinspelningar som har gjorts och transkriptionen använder jag som stöd för analysen. Namnen som anges är fingerade.

6.1 Analys av rollek i morgonsamlingen (Aktivitet 1)

Den första aktivitetstypen är morgonsamling på förskolan. I denna transkription representeras hur samlingen gick till både verbalt och icke-verbalt. Det som fokuseras i analysen är rollekar. Personal som deltar är pedagog 1 Anna, pedagog 2 Linda, pedagog 3 Berit men som inte är delaktig på samlingen samt en vfu-student, Emma. Barn som deltar är Antony 3år, Emelie 2,5 år, Jonas 2 år, Sandra 2år och Marcus 2 år.

Det är morgonsamling och samlingen börjar med att alla barnen får sätta sig på den blåa mattan tillsammans med 2 pedagoger och en vfu- student. Pedagog 3 är inte med på samlingen men hennes namn infaller i samlingen. Under samlingen spelar en av pedagogerna gitarr medan den andra pedagogen styr och håller i samlingen. Pedagogerna och barnen sjunger följande sånger under samlingen (du kan även titta på Bilaga 4 för sångernas innehåll):

- Veckodagar - Sju dagar har veckan...
- Alla katter alla katter sjunger alla katters sång...
- Alla hundar alla hundar sjunger alla hundars sång...
- Mm ä mm ä sa en liten groda...
- Bä bä vita lamm...
- Imse vimse spindel...
- Bamse bamse spindel
- Kalle anka satt på en plankan ...
- Avslutningssång- alla händer säger klapp klapp klapp...

Pedagog 1 som håller i samlingen introducerar för eleverna om att de ska sjunga nu med Linda. I sekvens(1) nedan sjunger de veckosången och sången om katten. De använder sig av tygdjur som barnen får gå fram och välja från ett ställ som finns framför pedagog 1. Jonas får

möjligheten att gå fram och välja (rad nr 20) och när han har valt tygjuret sjunger de om det djuret han har valt. De börjar med att sjunga om katten (rad nr 31).

Sekvens 1

Sekvens ur inledningen till morgonsamlingen, där pedagog 1 initierar första sången.

```
1. Ped(1): vi ska sjunga med Linda nu (.)
2.      paus alla veckodagar
3. Ped(2) har en gitarr i handen som hon ska spela
4.      på när de ska sjunga
5. Ped(2): våran veckosång (.) kommer ni ihåg den
6. Ped(2): ((börjar sjunga "sju dagar i veckan"
7.      med barnen, spelar på gitarren samtidigt.
8.      De sjunger i 27 sekunder))
9.      ((när sången avslutas klappar alla händerna))
10.     ((skratt och skrik av barnen))
11.     (..)
12. Ped(1): ((tar fram olika tygdjur som hänger på
13.     ett ställ och ställer den framför tavlan))
14. Ped(1): nu får ni välja
15. Emelie: ((reser sig till häften)) Anna
16. Ped(1): du får vänta Emelie jag tror Jonas
17.     har suttit fint så Jonas får börja
18.     kom och välj Jonas
19. Antony: ska jag komma, välja
20. Jonas: ((reser på sig och går fram till stället
21.     och väljer och ger den till Ped(1) ))
22. Ped(1) : vad är det här Jonas
23. Jonas: katt
24. Emelie: >katt<
25. Antony: mjau
26. Ped(2) : hur låter katten
27. Barnen: mjau
28. Jonas: ((skratt))
29. Sandra: ((skratt))
30. Ped(2): ((börjar spela))
31. Alla: ((sjunger: "Alla katter alla katter
32.     sjunger alla katter sång mjau, mjau))
33.     ((De sjunger i 30 sek))
34. Ped(1) ((har satt på sig (hand) katten och viftar
35.     med handen samtidigt som de sjunger ))
36. Antony: [((hoppas sittande på sin plats medan
37.     han sjunger))
38. Emelie: [((hoppas sittande på sin plats medan
39.     hon sjunger))
40. Alla: ((applåderar efter sångens avslut))
41. Ped(1): kan Sandra komma
42. Antony: kom
43. Sandra: ((kryper fram till stället och väljer en
44.     hund och ger den till Ped(1)))
45. Sandra: wof wof
46. Emelie: wof wof ((applåderar))
47. Ped(1) : bra ((och ler))
48. Ped(1): ((sätter hunden på handen))
49. Ped(2) : så nu
50. Ped(2): ((börjar spela och alla sjunger))
51.     "Alla hundar alla hundar sjunger alla
52.     hundars sång wof, wof wof"
```

53. ((De sjunger i 35 sek))
54. Alla: ((applåderar))

Innan dem börjar sjunga sången om katten börjar de med att uttala ordet katt samt låter som en katt. Sången inleds med att pedagog 2 börjar spela på sin gitarr. Efter att ha sjungit om sången går man direkt vidare till nästa djur och det är pedagogen som för vidare aktiviteten genom en uppmaning till att hämta nästa djur.

Tygdjuren som används under samlingen är en sorts hjälpmedel för pedagogerna att tydliggöra för barnen om vilket djur de sjunger. Detta kan kopplas till hur forskare inom ett sociokulturellt perspektiv intresserar för hur människor och grupper tillskriver varandra och använder kognitiva och fysiska resurser i samspel med varandra (Säljö 2000).

Verktyg och redskap som används kan ha en speciell betydelse och dessa kan innebära fysiska och språkliga samt intellektuella resurser som finns till hands som gör att vi försöker förstå omvärlden (Säljö 2000).

Bruket av tygdjuren i barnens sångaktiviteter kan vara betydelsefullt för barnen som gör att de får en större inblick på det djur de sjunger om i samlingen. I och med att barnen är så pass små kan dessa tygdjur bidra till att de barn som inte kan uttrycka sig språkligt kan memorera denna bild av tygdjuret och få en förståelse över att t.ex. en katt kan se ut på det här sättet att den har två öron och 4 ben.

I nästa sekvens (2) följer pedagogerna fortfarande sina planerade aktiviteter som i detta fall är sånger om de olika tygdjuren. De fortsätter att sjunga om alla tygdjuren som finns på stället. Efter den sista sången om tygdjuret som i detta fall är ankan avslutar de samlingen med en avslutningssång.

Sekvens 2

Sekvens hämtad ur aktivitet 1

1. Ped(1): nu jag tror att någon kan komma en gång
2. till (..)Emelie kan komma
3. Emelie: ((går fram och väljer en anka som är det
4. sista djuret och sträcker fram den till
5. ped (1)))
6. Ped(1): vad är det här Emelie
7. Ped(1): Anka

8. Antony(1): Anka
 9. Emelie: ((pekar på Jonas))
 10. Ped(1): ja som Jonas har på tröjan, anka
 11. Ped(2): också en anka
 12. Alla: ((tittar på Jonas tröja))
 13. Alla: ((börjar sjunga "Kalle anka satt på en
 14. plankan" och gör rörelser till
 15. sången samtidigt))
 16. (..)
 17. Antony: bravo
 18. Alla: fortsätter att sjunga Kalle anka satt
 19. på en plankan..
 20. Alla: ((sjunger i 1 min))
 21. ((när sången tar slut applåderar alla))
 22. Ped(1) : ((visar stället)) det är slut nu
 23. ((lägger stället bakom sig))
 24. Jonas: ((reser på sig))
 25. Ped(1): sätt dig Jonas
 26. Jonas: ((sätter sig på sin plats igen))
 27. Ped(1): nu ska vi sjunga avslutningssång och sätta
 28. oss och äta lunch nu
 29. Antony: ((försöker resa på sig och slänger sig
 30. på mattan))
 31. Ped(1): ((försöker att få honom att sitta))
 32. Ped: sätt dig Antony
 33. Ped(1): [ett två och tre
 34. [(visar med fingrarna samtidigt som
 35. hon räknar))
 36. Alla: sjunger "Alla händer säger klapp, klapp,
 37. klapp alla fötter säger stamp, stamp,
 38. stamp" ((samtidigt som de sjunger gör de
 39. rörelser med kroppen))
 40. Alla: ((samlingssången avslutas med att
 41. alla applåderar))
 42. Barnen: ((reser sig och går))

I denna sekvens är det pedagogerna som styr samlingen som ses tydligt på rad nr 1 och 2 då någon av barnen får komma fram en gång till och i detta fall ber hon Emelie komma fram och välja det sista djuret. Pedagogerna försöker styra så att alla får möjligheten till att komma fram. Eftersom det var det sista djuret fick Emelie komma fram en gång till och det beslutet togs av pedagogerna och inte av barnen. Samma sak kan vi se på rad nr 31, 32, 33 samt 34. På rad 31 och 32 försöker hon styra upp så att Antony sätter sig på mattan. På rad 33 och 34 visar hon kroppsligt och muntligt för barnen om att de ska börja sjunga. Hon visar med fingrarna samtidigt som hon räknar.

I sekvens 1 gör pedagogerna inte som i sekvens 2, i sekvens 1 börjar pedagog 2 spela på sin gitarr på en gång till skillnad till sekvens 2 där pedagog 1 visar med fingrarna samtidigt som hon räknar om att de ska sjunga.

Sammanfattningsvis innebär det att pedagogerna iscensätter sångaktiviteter som är organiserade och styrda rollekar där röst och rörelser utgör ett centralt tema. Genom att t.ex. komma fram och välja ett djur får barnen möjligheten till att påverka sången men inte helt och hållet eftersom valet av tygdjuren har tidigare gjorts av pedagogerna genom att sätta upp några tygdjur på stället. Det kan sägas att barnen får mindre möjlighet till att påverka de styrda rollaktiviteterna. Genom att barnen får påverka en del kan detta förbindas med det Öhman (2003) hävdar att det är pedagogerna som anger ramarna för samspelet i lek. Detta är nödvändigt för att gruppen skall vara tillsammans och därför är ramarna nödvändiga (Öhman 2003, s 112).

6.2 Analys av rollek under fri lek (Aktivitet 2)

I denna aktivitet 2 analyseras rollek under den fria leken. Personal som deltar i denna aktivitet är pedagog 1 Anna, Vfu-student Emma. Barn som deltar är Antony 3 år, Emelie 2,5 år, Jonas 2år och Sandra 2 år.

Emelie, Antony, Jonas och Sandra hoppar och leker vid ett lågt bord som är ca 30 cm högt. På bordet kan man bygga med tysta (mjuka) klossar samt leka med andra leksaker som finns kring bordet.

Emelie börjar med att iscensätta en aktivitet genom att ställa sig på bordet och hoppa ner. Följden blir att Jonas och Sandra också deltar i aktiviteten genom att klättra och hoppa. Barnen har kul och skrattar mycket.

Sekvens 3

Denna sekvens är hämtad ur aktivitet 2

1. Emelie: ((ställer sig på bordet och hoppar ner))
2. Jonas: ((ställer sig på bordet och hoppar ner))
3. Emelie: ((går runt och ställer sig på bordet och hoppar ner))
4. Emelie: ((skratt))
5. Emelie: ((går fram till Vfu- som står vid diskbänken och rör lätt vid hennes mage))
6. Emelie: [goli goli ((springer därifrån))
7. Jonas: [((hoppar, skrattar, och går fram till Vfu-))
8. [rör lätt vid hennes mage
9. Sandra: ((ställer sig upp på bordet och hoppar på bordet och sedan kliver hon ner försiktigt från bordet))
10. Emelie: ((skratt))
11. Emelie: ((klättrar upp på bordet och hoppar ner från bordet, hon går fram till Vfu- och kittlar henne))
12. Jonas: ((klättrar på bordet ((skratt)) och hoppar ner från bordet))
13. ((går fram till Vfu-och rör lätt vid hennes

18. mage med sin vänstra hand))
19. Vfu-: oj
20. Jonas: [((skratt))
21. Emelie: ((hoppar ner och går till Vfu-)) goli goli
22. Vfu-: oj kittlar du mig
23. Emelie: ((skratt))
24. Jonas: ((skratt))
25. Sandra: ((skratt))
26. Emelie: [((ställer sig på bordet))

I denna aktivitet föredrar barnen att klättra upp på bordet och sedan hoppa ner. I och med att barnen skrattar när de hoppar samt kittlar vfu- studenten visar de relativt tydligt att de leker. Olofsson (2003) kallar sådana handlingar för *leksignaler* och hävdar att leksignalen hjälper oss att förstå om det är en lek eller inte. Leksignalen kan ges på många olika sätt t.ex. genom att skratta (Olofsson 2003). När Vfu- studenten blir kittlad av barnen bekräftar hon barnens lek med en responsartikel följt av en kommentar ”oj kittlar du mig” (rad 22), vilket leder till att alla tre barnen skrattar (rad 23,24,25).

Utöver leksignalen hävdar Olofsson (1987) att samlekarna som kan förekomma när barnen är vid 2 års ålder är att barnen hoppar ner från en låg pall och den andra kamraten härmar och då blir det en lek . Med sin glada blick och skratt kommunicerar barnen om att detta är lek och genom att hoppa ökar glädjen hos barnet(Olofsson 1987). I sekvensen ovan var det likadant att barnet hoppade ner och kompisarna härmade, men i sekvensen hoppade dem ner från ett lågt bort istället för en låg pall.

I nästa sekvens (4) är aktiviteten fortfarande på gång och barnen hoppar fortfarande. En av pedagogerna väljer att sätta sig ner och titta på samt uppmuntra dem till att hoppa.

Sekvens 4

Denna sekvens är hämtad ur aktivitet 2

1. Ped(1): ((går fram till bordet och flyttar på några djur
2. som finns på bordet och sätter sig ner på bordet))
3. Jonas: ((ställer sig bredvid Anna))
4. Ped(1): hoppa Jonas(.) kan du också hoppa
5. Jonas: [((ställer sig upp))
6. Ped(1): [ett två tre hoppa
7. Jonas: [((hoppar ner))
8. Ped(1): Sandra kom
9. Sandra: ((klättrar upp på bordet))
10. Emelie: ((klättrar upp på bordet och hoppar))
11. Ped(1): [((vänder sig mot Emelie))hoppa hoppa hoppa
12. Emelie: [hoppa ((går runt bordet))
13. Ped(1): [hoppa Emelie
14. Sandra: ((går ner försiktigt från bordet))

Barnen försätter att hoppa och pedagogen finns där som stöd för barnen. Som jag tidigare har nämnt i teoridelen hävdar Grönvall (1990) att barn utvecklar sociala färdigheter i samspel med andra vuxna och barn genom leken. Barnet lär sig det uppförande som är acceptabelt i det samhälle barnet lever i samt lär sig effekten som barnet får för sitt uppförande (Grönvall 1990). Detta gäller också inom mer närliggande sammanhang för barnet t.ex. de verksamheter eller aktiviteter som barnet deltar i under sin vardag.

På rad 4, 11 och 13 ses det tydligt att pedagogen uppmanar barnen till att hoppa och uppmaningarna leder till att hoppaktiviteten fortsätter. Pedagogers uppmaningar befäster att leken fortfarande pågår, samt att det är okej för alla att delta i den.

I nästa sekvens (5) tar Sanna initiativet till att starta en aktivitet genom att gå fram till en låda där det finns många olika figurer i. Genom att Sanna visar en bil för pedagogen sätts aktiviteten i gång (rad 4).

Sekvens 5

Denna sekvens är hämtad ur aktivitet 2

1. Sandra: ((går fram till lådorna som finns bredvid Anna))
2. Ped(1): vill Sandra också hoppa
3. (...)
4. Sandra: ((tar fram en bil ur lådan och visar den för Anna))
5. bil
6. Ped(1): bil ska bilen hoppa
7. Sandra: ((ger bilen till Anna))
8. Jonas: ((hoppas från bordet tillsammans med Emelie))
9. Emelie: ((skratt))
10. Jonas: ((skratt))
11. Ped(1): ((ställer bilen på bordet))
12. Sandra: tar en bil till ur lådan
13. Ped(1): ((kör fram bilen fram och tillbaka på bordet))
14. Jonas: ((går också fram till dem och sätter sig))
15. Jonas: ((tar ena bilen från Anna))
16. Sandra: ((leker med den andra bilen))
17. Emelie: ((vänder sig mot Anna))
18. hoppa Anna
19. ((hoppas ner från bordet))
20. Ped(1): bra Emelie
21. Emelie: [((klättrar upp igen))
22. [tja Anna hoppa Anna
23. Ped(1): hopp hopp och hoppa
24. Emelie: ((hoppas ner))
25. Jonas: ((lämnar ifrån sig bilen och klättrar upp på bordet och hoppas ner))
26. Emelie: ((klättrar upp)) Anna hoppa Anna
27. Ped(1): hoppa (.) ska du hoppa igen
28. Emelie: ((hoppas ner))
29. Jonas: ((klättrar upp))

31. Ped(1): ett, två och tre hoppa
32. Jonas: ((hoppas ner))
33. Emelie: ((klättrar upp))
34. Ped(1): ett två tre hoppa Emelie
35. Emelie: ((hoppas ner))((skratt))
36. Sandra: ((hämtar en brandbil och ger den till Anna))
37. Ped(1): en bil (.)en brandbil

Pedagogen fortsätter med att utveckla leken genom att rulla bilen på bordet. När de andra barnen får syn på detta väljer Jonas att sätta sig ner bredvid dem (rad 14). Genom att gripa tag i bilen visar han intresset för leken, men den varar inte länge han vill fortsätta att hoppa. Aktiviteten fortsätter fortfarande genom att Sandra kommer med olika sorters bilar. Sandra lämnar över det hon tar ur från lådan och genom att pedagogen sätter ord på det hon har tagit fram bidrar detta till att språkutveckling sker. Det kan man se tydligt i transkriptionen då hon nämner på rad 36 att det är en brandbil.

Genom att en pedagog och flera barn är delaktiga i leken kan detta sammankopplas med det Bråten (1996) hävdar om den Vygotskianska teorin där sociala processer är betydelsefulla för pedagogik. Sociala perspektivet på den mänskliga erfarenheten och den mellanmänskliga kommunikationen bidrar till att barn kan tillägna sig ett stort ordförråd med hjälp av andras erfarenheter (Bråten 1996).

I följande sekvens (6) har Emelie slutat med att hoppa och istället tar hon ifrån brandbilen från Anna. Genom att Emelie sätter sig ner och tar ifrån brandbilen visar hon kroppsligt att hon nu är med i aktiviteten som pågår. Pedagogen försöker att uppmuntra Emelie till leken genom att fråga om hon kan köra bilen och det leder till att Emelie visar att hon kan köra bilen.

Sekvens 6

Denna sekvens är hämtad ur aktivitet 2

1. Emelie: ((sätter sig och tar brandbilen ifrån Anna))
2. Sandra: ((hämtar en liten bil och ger den till Anna))
3. Ped(1): ((rullar bilen på bordet))
4. Emelie: ((rullar på brandbilen))titta Anna
5. Ped(1): ((tar en liten figur gubbe ur lådan))
6. titta den kan sitta i bilen
7. ((sätter figuren på framsätet i bilen))
8. Ped(1): kan Emelie köra bilen
9. Emelie: ((tar bilen och börjar köra))

När Emelie tar ifrån bilen från pedagogen gick hon med i leken och enligt Olofsson (2003) är det vuxnas ansvar att se till att barnen känner sig trygga då de ska gå in i leken utan att känna otrygghet (Olofsson 2003). I detta fall tog pedagogen ansvaret och lämnade över bilen utan att

säga något som ledde till att barnet kunde gå in i leken utan avsaknad av otrygghet om hon därmed inte skulle låta Emelie ta bilen skulle det eventuellt leda till barnet kände sig utanför eller otrygg (rad nr 1).

När pedagogen rullar bilen på rad (3) visar hon barnet en struktur för ”hur man ska leka med bilar”. Emelie följer genast modellen och rullar sin brandbil och efterfrågar bekräftelse från Ped-1 (rad 4) att hon gör rätt.

Pedagog 1 går sen vidare med att visa ytterligare ett sätt att leka med bilar, dvs. hon placerar en gubbe i bilen (en chaufför), och frågar Emelie explicit om hon kan höra bilen med gubben (vara chaufför).

Smith (1995) hävdar att pedagogen har nyckelrollen till att hjälpa barnen till att utveckla sina lekar och dessa kan göras genom att uppmuntra och uppmäna barnet till att leka på ett utvecklat sätt. Strukturen genomförs genom att den vuxne är med i leken (Smith 1995). Detta mönster återfinns även i följande sekvens (7) nedan. I denna sekvens hämtar Sandra ett tåg och lämnar över det till pedagogen. Pedagogen kör tåget och nämner att nästa är Alby och nästa är Fittja och sen Masmö. Sedan tar hon en mjuk kloss som ska föreställa ett tågspår som Emelie rullar tåget på.

Sekvens 7

Denna sekvens är hämtad ur aktivitet 2.

1. Sandra: ((hämtar ett tåg och ger den till Anna))
2. Ped(1): oj tåg
3. Sandra: tåg
4. Ped(1): ((Annakör tåget))tut tut tut
5. Sandra: ((tittar på när Anna kör bilen))
6. Ped(1): nästa Alby (..)((rullar tåget))
7. Sandra: Alby
8. Ped(1): Alby nästa Fittja (..)vad kommer näst (..) Masmö
9. Ped(1): ((sträcker sig fram mot en låda och tar en stor mjuk kloss))
10. Ped(1): ska vi bygga här (..) ((lägger tåget på klossen))
11. Emelie: ((ställer brandbilen bredvid klossen och börjar rulla på tåget på klossen))
- 12.
- 13.

Då pedagogen leker med bilarna sker det utveckling av leken samt att de tar med händelser ur verkligheten om att nästa station är Alby och nästa är Fittja etc. Pedagogen tar med namnen på olika tågstationer (rad 6,7,8). Detta kan kopplas ihop till det Broström (1989) hävdar att pedagoger behövs för att leken skall utvecklas och för att barnen skall hämta näring från leken

är det pedagogers uppgift till att låta barnen ta kontakt med verkligheten, som här utgörs av verkliga tågstationer i Stockholm. Det är kopplingen mellan leken och den omkringliggande verklighet som pedagogen för in i leken.

I följande sekvens (8) har barnen små figurer som föreställer olika människor, både flickor och pojkar. Pedagogen namnger figurerna utifrån barnens namn.

Sekvens 8

Denna sekvens är hämtad ur aktivitet 2.

1. Ped(1): ((tar bollen och öppnar den)) vem sitter här (..)
2. Sandra: ((skratt))
3. Emelie: ((tar alla figurer som sitter på klossen))
4. Ped(1): här är Anna((och ställer figuren på klossen))
5. Emelie: ((ställer tillbaka figurerna))
6. Ped(1): ((pekar på figurerna)) här är Jonas Johanna Vincent
7. ((tar en figur till ur lådan)) och här är Emelie
8. ((ställer figuren bredvid de andra))
9. Emelie: tja Anna
10. Sandra: ((tar ett tåg från låda och ger den till Anna))
11. titta
12. Ped(1): ((rullar tåget på bordet))
13. bom bom bom
14. ((ställer den framför figurerna på klossen))

Genom att pedagogen namnger visar hon att figurerna kan ges verkliga namn. Hon agerar modell för ”hur man kan leka med figurer”. I detta fall får figurerna namn utifrån barnens namn. På rad 4 får en av figurerna heta Anna och på rad 7 får en av figurerna namnet Emelie och i detta sammanhang låter Emelie sin figur *Emelie* prata med figur *Anna* på rad 9 där Emelie säger ”tja Anna”, när pedagogen har tilldelat alla figurer namn.

Pedagogen visar en struktur som kan tillföras av den vuxna som Smilansky kallar för lekhandledning där den sociodramatiska rolleken kan utvecklas inom en viss tidsperiod (Smith1995). I just detta fall utvecklas rolleken inom en kortare tid vid lektillfället. I denna lek använder sig pedagogen en av de metoder Smilansky nämner och det är att det är den vuxna som skapar modeller där de visar hur en roll kan spelas på ett effektivt sätt (Smith 1995). Detta sker i samspelet mellan pedagogen och barnet, ett samspel som barnet sedan överför på figurerna.

6.3 Jämförelse av lek och rollek i morgonsamling och fri lekaktivitet

I aktivitet 1 och aktivitet 2 förekommer det rollekar men ändå skiljer de sig åt. I aktivitet 2 hoppar barnen och de är de själva som styr hoppandet. Efter hoppandet övergår det till en rollek där en pedagog är delaktig i barnens lek. Leken utvecklas med hjälp av pedagogen men ändå är det den fria leken som ligger i grunden. I aktivitet 1 är det en morgonsamling där olika tygdjur gestaltas i samlingen. Barnen väljer olika djur och utifrån djuren gestaltar de olika sånger och rörelser till det djuret. Det är pedagogerna som styr samlingen och följer sin egen struktur även om barnen får gå fram och välja ett djur. De som skiljer sig mellan de två aktiviteterna är att aktivitet 2 är mera styrd av barnen gentemot aktivitet 1 som styrs och ställs av pedagogerna. På morgonsamlingen blir det mer tillsägelser om vad de ska göra till skillnad till aktivitet 2 där de får hoppa lite hur som helst, de uppmanas även till att hoppa.

7. Sammanfattning och diskussion

Här kommer jag göra en kort sammanfattning av mina iakttagelser samt diskutera resultaten.

7.1 Sammanfattning

I aktivitet 1 styrs samlingen av pedagogerna där barnen får påverka valet av tygdjuret genom att gå fram och välja ett djur. Djuren som används är ett hjälpmedel för pedagogerna där verktyg och redskap bidrar till en djupare förståelse av sångerna. Självt anser jag att det är bra att använda sig av eventuella verktyg och redskap eftersom detta kan bidra till att barnen kan ta till sig mer genom att se ett konkret material framför sig än att bara sjunga sånger utan att ha något synligt. Att sjunga om olika djur kan bidra till att barnen utvecklas både språkligt, fysiskt och emotionellt eftersom man både sjunger och gör rörelser till sången.

Öhman (2003) hävdar att det är pedagogerna som anger ramarna för samspelet i lek och själv anser jag att det kan funka ibland men ibland kan det vara bra att barnen får vara med och bestämma vilket sågs tydligt i morgonsamlingen då barnen fick vara med och välja ett djur. Jag kan även hålla med om att det kan behövas för att hålla ihop gruppen.

I aktivitet 2 sekvens 3 hoppar barnen och sedan går de fram till vfu- studenten och kittlar henne på magen. I och med att hon inte säger till att sluta kittla eller säger nej till barnen bidrar det till att både barnen och vfu- studenten visar att de leker tillsammans. Barnen skrattar och har kul och vfu - studenten säger ”oj kittlar du mig ” och hon bidrar till att det blir

lek genom att bekräfta ett lekinitiativ som tas av barnen. Olofsson (2003) skriver att leksignaler visar oss om det är en lek på gång eller inte. Men i detta fall var det en lek på gång eftersom Vfu- studenten tyckte att det var okej att bli kittlad, de skrattade och hade det trevligt tillsammans. När jag gjorde videoinspelningen såg jag tydligt att det var en lek på gång, detta kunde jag se tydligt via ansiktsuttryck och rörelser som förekom under lekens gång.

Det är viktigt att vi inte ger fel signaler till barn, vill man inte delta i barnens lek tycker jag att man ska vara noga med hur man förklarar för barnen att man inte vill vara med. Men i detta fall var det inget problem eftersom Vfu- studenten var med i leken.

I aktivitet 2 sekvens 4 ser man tydligt pedagogers roll i leken. När barnen hoppar under den fria leken är pedagogen närvarande. Hon styr inte leken utan gör tvärtom, hon försöker att vara delaktig i leken. Hon uppmuntrar bland annat barnen till att hoppa. Grönvall (1990) hävdar att barnen utvecklar sociala färdigheter i samspel med andra och det ser man tydligt när alla barnen leker tillsammans. Det är viktigt att barnen har kul tillsammans utan att bli styrda men i detta fall blir de uppmuntrade till att hoppa. De som jag vill poängtera här är att barnen får fortsätta leka utan att bli avbrutna, de blir inte tillsagda att sluta hoppa, istället uppmuntras det vilket leder till att leken utvecklas.

Forskaren Broström hävdar bl.a. att lekens drag är skapande, frivillig och självständig. Hon anser att av vi som vuxen inte kan rekommendera barn till att leka eftersom då leken skulle rasa om vi skulle göra det, av den orsaken att barnen sätter igång sina uppfattningar och erfarenheter i leken. Detta är en ganska starkt formulerad ståndpunkt som inte stämmer med de iakttagelser som jag har gjort i mina inspelningar. Barnen uppmuntras och uppmanas av den vuxne att leka eller delta i lekaktiviteter. De vuxna tar aktivt på ansvaret att se till att barnen får möjlighet att bli inbjuden till lek. Pedagogerna rekommenderar, uppmanar och uppmuntrar till lek, samt agerar modell för hur leken kan genomföras, men tvingar absolut inte barnen till lek.

Ett tydligt exempel på detta i mina videoinspelningar kan ses i aktivitet 2, exempelsekvens 4, där barnen sprang runt och hoppade från bordet. Pedagogen uppmanade Emelie att hoppa vilket inte resulterade i att leken rasade utan snarare till att barnet gjorde som pedagogen sa, hon hoppade ner.

Leken fortsätter att utvecklas i sekvens 5 och Sandra tar initiativet till att starta något nytt. Genom att hämta en bil ur lådan börjar pedagogen och Sandra leka med bilen. Det blir fler och fler bilar, pedagogen nämner namnen på de bilar Sandra tar fram t.ex. brandbilen vilket kan leda till språkutveckling hos barnet. Om pedagogen däremot inte skulle säga att det var en brandbil så skulle Sandra inte få den kunskapen om att det är en brandbil. Hon kanske skulle nöja sig med att veta att det är en bil men inte vad för sorts bil.

I sekvens 6 blir Emelie också delaktig i leken genom att ta ifrån en bil från pedagogen. Hon kunde gå in i leken utan att bli hindrad till att delta i leken. Pedagogen tog sitt ansvar och gjorde så som Olofsson hävdar om att det är pedagogers ansvar att se till att barnen känner sig trygga när de ska gå in i en pågående lek utan att känna sig otryggt. Pedagogen gjorde ett bra jobb genom att låta Emelie få ta bilen. De bidrog till att fler blev delaktiga i leken och det kan även kännas bättre när det är fler som deltar i en lek. Om de däremot inte skulle låta Emelie få delta i leken skulle barnet känna sig utanför samt få en dålig känsla om att hon inte fick vara med. Det skulle leda till otrygghet hos flickan.

I sekvens 7 tar pedagogen med händelser ur verkligheten . De pratar bl.a. om att nästa station är Alby och nästa Fittja. Broström (1989) hävdar att det är pedagogers uppgift att se till att barnen tar kontakt med verkligheten och det kan stämma. Har man som pedagog möjligheten till att ta med händelser ur verkligheten ska man ta vara på det. Det är bra att pedagogen nämner att nästa station är Alby och nästa är Fittja eftersom det kan vara under det tillfället barnet får känna på de nya orden. Det kan vara både ett nytt ord eller ett bekant ord för barnet och det är bra att man som pedagog repeterar det så att ordet fastnar hos barnen. Som sagt det behövs pedagoger för att leken skall utvecklas och för att barnet ska hämta näring från leken (Broström 1989).

I sekvens 8 namnger pedagogen alla figurerna utifrån barnens namn. Hon visar att namn kan ges till figurerna. Figurerna får bl.a. hete Anna och Emelie. När pedagogen visar att figurerna kan få ett namn visar hon en struktur som Smilansky kallar detta för lekhandledning. I en av hennes metoder är det den vuxne som visar hur en roll kan spelas, så hon skapar olika modeller (Smith 1995). Pedagogen gjorde som Smilanskys metod, hon visade för barnen om hur en roll kunde spelas på ett bra sätt genom att pedagogen började med att namnge figurerna och att de sen pratar t.ex. ”Tja Anna”. Detta sker inte enskilt utan i ett samspel mellan pedagogen och barnet.

Resultatet av min studie visar att pedagogerna är delaktiga i leken på många olika sätt i de både aktiviteterna, morgonsamling (aktivitet 1) och fri lek (aktivitet 2). På morgonsamlingen (aktivitet 1) organiserar pedagogerna de förutbestämda sångerna. Pedagogerna tar fram ett ställ och på stället finns de olika djuren som ska gestalta de förutbestämda sångerna och det görs genom att barnet väljer ett djur och utifrån det djuret barnet väljer börjar sången om det valda djuret. De får sjunga och göra rörelser till olika djur som gestaltas i samlingen och barnen får då möjligheten att testa olika roller och identiteter under ordnade former. Pedagogen styr samlingen samtidigt som barnen får vara delaktiga till att gå fram och välja ett djur. Det är pedagogen som inleder och avslutar aktiviteterna men barnen får möjligheten till att påverka och vara delaktiga.

Den fria leken (aktivitet 2) skiljer sig ifrån aktivitet 1 eftersom leken i denna fria aktivitet är mer resultatet av en gemensam interaktion eller samspel mellan pedagogerna och barnen till skillnad till aktivitet 2 där leken styrs mer av pedagogerna. Interaktion sker när en lek ska inledas, utvecklas och avslutas och vilka roller som ska etableras i leken. Alla deltagares bidrag blir betydelsefulla för vad som ska hända därefter, i nästa tur.

I vissa situationer är det barnet som tar initiativet till att leken börjar och det kan man se på aktivitet 2 sekvens 5 när Sanna tar en figur ur lådan och lämnar över den till pedagogen. Genom att hämta en figur och lämna över det till pedagogen inleds en aktivitet av barnet och sen utvecklas innehållet tillsammans med pedagogen.

Antalet självständiga deltagare i leken är fler i aktivitet 2 och alla deltagare kommer överens om vilka roller som ska etableras. En av de roller som etableras är när figurerna får namn utifrån barnens namn. Pedagogen är inte lika styrande som i aktivitet 1 och för det mesta är det barnen som bestämmer lekens innehåll. Däremot bekräftar pedagogen barnens lekinitiativ samt agerar modell både verbalt och med hela kroppen för hur olika typer av lek ska gå till. Det gör hon genom att visa på aktivitet 2 sekvens 6 när hon visar Emelie hur man kan köra bilen och det gör pedagogen genom att rulla bilen på bordet. Emelie tar till sig på engång det pedagogen visar och börjar rulla brandbilen. Leken fortsätter att utvecklas genom att pedagogen visar att man kan ha en chaufför som kör bilen och då placerar hon liten figur gubbe som får sitta i bilen.

Genom att härma pedagogen kan det hävdas att barnet lär sig en struktur för lekaktiviteter. Enligt Smith (1995) sker det många upprepningar under leken och det är pedagogen som har nyckelrollen till att hjälpa barn till att de utvecklar sina lekar (Smith 1995).

Socio- dramatiska leken är viktig för utvecklingen av social, språkliga och kognitiva förmågor hos barn och den mest verksamma leken är att sätta igång rollekar med de små barnen (Smith 1995).

Sammanfattningsvis kan jag säga att pedagogen använder sig av olika strategier för att stimulera barnen i lek beroende på aktivitetstyp. Pedagogers ansvar och roll i båda aktiviteterna är att se till att leken får ett utvecklat innehåll. Leken används som ett pedagogiskt sätt som bidrar till lärande och utveckling, t.ex. ordkunskap, kunskap om olika djur och sättet att leka med bilar.

7.2 Diskussion

Mitt resultat och resultatet av en av Olofsson stämmer till en viss del överens med varandra. Syftet med Olofsson var att färdigställa en lekpedagogik som skulle öka förekomsten av lek samt förutsättningar och hinder för en rik lek i barngruppen. Mitt syfte var inte likt hennes men syftet med min var att undersöka hur leken används pedagogiskt i förskolan samt undersöka vilken roll pedagoger har i leken. I hennes forskningsresultat och i mina resultat visar de sig att pedagogerna ger barnen tid och möjlighet till lek. Det är pedagogers förhållningssätt som sätter barnen i fokus. Pedagogerna deltar i barnens lekar i Olofssons resultat och i mitt resultat är det pedagogerna som ser till att leken får ett utvecklat innehåll, barnen blir uppmuntrade av pedagogerna till att leka.

I den andra studien som presenteras i avsnittet om tidigare forskning, Mauritzon och Säljö (2003), var syftet att ta reda på hur barn kommunicerar samt kopplar ihop perspektiv vid fantasilekar. De har också använt sig av videodokumentation när barn kommunicerar och leker. De har utgått från ett sociokulturellt perspektiv och i resultatet visade det sig att de barnen använde sig av teman, karaktärer och kulturella erfarenheter från olika genrer från både vuxenkultur och barnkultur. Barnen pendlade mellan att kommunicera och samordna handlingar eller teman. I mitt resultat visar det sig att barnen använder sig av olika roller där

figurer är centrala i deras lekar. De är centrala vid både vuxenstyrda aktiviteter(sånglekarna) samt barnstyrda aktiviteter(figurlekarna).

7.3 Fortsatt forskning

Efter denna studie kan det vara viktigt och intressant att undersöka vad barnen själva anser om lek och i den studien kan intervjuer vara relevanta och då kan barn intervjuas samt observeras. Det kan vara relevant att intervjua äldre barn runt 5-6 år så att de kan lättare uttrycka sina känslor om lek. Syftet med den fortsatta forskningen kan vara att undersöka om barn anser att det lär sig något av lek. Frågor som kan vara relevanta för undersökningen är följande: har barnen någon kännedom om att de har lärt sig något av lek, om ja vad har de då lärt sig via leken? Har någon vuxen eller en kompis bidragit till att barnet har lärt sig något? Sedan kan intervju frågor göras där explicita frågor ställs till barnet, att man inte går in på djupet på en gång. Tydliga och enkla frågor kan vara lämpliga.

Det skulle även vara relevant med en fördjupad videobaserad studie av hur lek organiseras gemensamt av förskolepedagoger och förskolebarn, där man kan titta närmare på exakt HUR pedagogerna gör när de agerar modell för hur ”lek ska gå till”. Detta kanske kan göras med ett genusperspektiv eftersom det verkade som om pedagogen lärde flickor hur de ska leka med bilar.

Referenslista

- Birch Ted (1990). *Att uppmuntra, stödja och berika - om lekledarens uppgift*. I: Grönvall Karin (1990). *Utan lek inget liv*. Stockholm: IPA.
- Broström, Stig (1990). *Våra 6-åringar Övergången från lek till inläring - ett pedagogiskt utvecklingsarbete*. Stockholm: Utbildningsförlaget
- Bråten, Ivar (red.) (1996). *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur
- Dale, Erling Lars (1996). *Lärande och utveckling i lek och undervisning*. I: Ivar Bråten (red.) *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur . 33-59
- Grönvall, Karin (1990). *Utan lek inget liv*. Stockholm: IPA
- Knutsdotter Olofsson, Birgitta (1996). *De små mästarna Om den fria lekens pedagogik*. Stockholm: HLS
- Knutsdotter Olofsson, Birgitta (2003). *I lekens värld*. Stockholm: Liber AB
- Knutsdotter Olofsson, Birgitta (1987). *Lek för livet*. Stockholm: Liber AB
- Knutsdotter Olofsson, Birgitta (1989). *Lekens väsen*. I Lindh- Munther *Att leka är nödvändigt*. Stockholm: Liber
- Kullberg, Birgitta (2004). *Etnografi i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, Steinar (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lindqvist, Gunilla (red.) (1999). *Vygotskij och skolan*. Lund: Studentlitteratur
- Lindqvist Gunilla (1996). *Lekens möjligheter*. Lund. Studentlitteratur
- Läroplan för förskola Lpfö 98*. WWW: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1067> (2011-02-22)
- Läroplan för förskola Lpfö 98. Reviderad 2010*. WWW: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442> (2011-02-22)
- Löfdahl Annica(2004). *Förskolebarns gemensamma lekar- mening och innehåll*. Lund: Studentlitteratur
- Mauritzson, Ulla & Säljö, Roger (2003). *Jag vill va Simba å du ä Nala*. I: Johansson, Eva & Pramling Samuelsson, Ingrid (red). *Förskolan – barns första skola*. Lund: Studentlitteratur . 159-196
- Norrby, Catrin (2004). *Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, Roger (2003). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma
- Thomassen, Magdalene (2007), *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups utbildning

(<http://www.unicef.se/assets/barnkonventionen.pdf>).2011-04-24

Öhman, Margareta (2003), *Empati genom lek och språk*. Stockholm: Liber

Transkriptionskonventioner

Konventioner enligt de principer som används inom Conversation Analysis (CA).

- Transkribera *ordagrannt*.
- Transkribera *tvekljud* som 'eh'.
- Transkribera *omstarter* som t.ex. 'bil- bilen'.
- Följ *den dialogiska grundprincipen* när de olika bidragen (verbala eller icke-verbala) i samtalet ordnas efter varandra i transkriptionen:

Vilket bidrag utgör ett initiativ och vilket bidrag utgör en respons på det föregående (eller samtidigt) initiativet?

Placera alltid *responsen på raden under* initiativet! Det blir oerhört förvirrande att läsa annars.

- Markera hur "turtagningen" organiseras, dvs. när yttranden överlappar varandra (se nedan)
- Markera om ett yttrande är så långt att det fortsätter på en rad längre ner (se nedan)
- Markera *pausering* i yttrande och mellan yttranden. Uppskatta pausens längd.
- Markera ett antal *övriga företeelser* som tontoppar/tondippar, skratt, in/utandningar etc.

Tecken Teckenbeskrivning

Teckenförklaring

Volym, tempo, röstkvalitet

VERSALER

°xx° omgivande upphöjda cirklar
 °°xx°° dubbla upphöjda cirklar

starkare röstvolym än normalt²

svagare röstvolym än normalt²
 viskande röst

>xx< omgivande, inåtvända hakar
 <xx> omgivande, utåtvända hakar

markerat snabbare taltempo än²
 markerat långsammare - "" -²

xx: kolon efter ord/yttrande
 xx::: flera kolon efter ord/yttrande

kort förlängning av talljud
 längre förlängning av talljud

Turtagning, TKE:n

[xxxx högerställd hakparentes
 xxxx] vänsterställd hakparentes
 xx xx xx= likamed-tecken vid radslut

början av överlappande tal
 slutet av överlappande tal
 turen är ej avslutad utan fortsätter
 några rader längre ned, (t.ex. när en återkoppling
 är skriven på raden efter)

Pausering

(.) punkt inom parentes
 (..) två punkter i parentes
 (...) tre punkter i parentes
 (1,5) (2.0) siffror i parentes

mycket kort mikropaus (under 0.2 sekunder)
 ungefär en halv sekunds paus
 ungefär en sekunds paus
 pausangivelser över en sekund

Diverse

konsti- bindestreck
 eh, mh vokal eller m följd av h
 ((skratt))
 hh dubbla h:n
 hh:: hh med förlängningstecken
 .hh hh med framförställd punkt
 .xx punkt före yttrande

avbrutet ord eller yttrande
 tvekljud (även *äh* och *öh*, oftast förlängda)
 skratt
 kort hörbar utandning
 längre hörbar utandning
 hörbar inandning
 tal på inandning

((xxxxxx)) text omgiven av dubbla parenteser
 i högermarginaler

transkriptörens kommentarer
 eller beskrivning av icke-
 verbala handlingar

Bilaga 1

Transkription av aktivitet 1

Aktivitetstyp: Morgonsamling förskola ca 11 min
Transkription: Representation av hur samlingen gick till både verbalt och icke-verbalt
Fokus för analysen: Rollekar
Deltagare, personal: Pedagog 1, Anna
Pedagog 2, Linda
Pedagog 3, Berit som inte är med på samlingen
Vfu-student, Emma
Deltagare, barn: Antony 3år
Emelie 2,5år
Jonas 2 år
Sandra 2år
Marcus 2år

Samlingen börjar med att alla barnen får sätta sig på den blåa mattan tillsammans med 2 pedagoger och en vfu- student.

40. Ped(1): hej alla barn
41. Antony: hej
42. Ped(1): hej, mår ni bra
43. Barnen nickar
44. Ped(1): alla mår bra (.)
45. Ped(1): vad har vi gjort idag (..)
46. har du varit på gympan idag Antony
47. Antony: a, gympa
48. Ped(1): nej Antony
49. Ped(1): vem har varit på gympan?
50. ((Pedagogen börjar räkna upp namnen på de
51. barn som har haft gympa, samtidigt som
52. hon namnger barnens namn räknar hon
53. med fingrarna. För varje namn hon uppger
54. tar hon ett finger, först tummen,
55. sen pekfingeret och sen långfingeret))
56. Ped(1): Lisa
57. Antony: Lisa
58. Ped(1): Elisa
59. Antony: Elisa
60. Ped(1): Marcus
61. Antony: Marcus
62. Ped(1): ((tittar på Marcus))
63. Ped(1): var det roligt Marcus
64. Marcus: ((nickar och säger))
65. Marcus: mh
66. Ped(1): mh
67. Ped(1): ((vänder blicken mot Antony))
68. Ped(1): vad har du gjort Antony (..)
69. vad har du gjort med Jonas, Sandra
70. och Emelie?
71. har ni målat (..)
72. Antony: nej
73. Ped(1): ni målade med Emma (vfu-student)(..)
74. Antony: Emma
75. Ped(1): vad målade ni
76. (..)
77. Ped(1): bollen

78. Antony: bollen
79. Ped(1): ska du visa dina kompisar vilka bollar
80. ni har målat
81. Antony: visa bollen
82. ((Pedagogen reser sig upp och tar fram en
83. låda med bollar i som barnen har målat.
84. Antony reser också med pedagogen. Pedagogen
85. tar lådan och ställer den på mattan och
86. Antony sätter sig på mattan igen. Antony
87. och Marcus sätter sig framför lådan))
88. Ped(1): vilken boll har du målat Antoy (.) var
89. e din boll Antony (.)
90. Antony: var är min
91. Ped(1): var e din ((Pedagogen pekar på den
92. blåa bollen))
93. Ped(1): jag tror att den här är Antonys (..)
94. den blå bollen
95. Antony: ((sträcker fram handen mot bollen))
96. Ped(1): rör inte bollen du får färg på händerna
97. Emelie: ((går också fram till lådan))
98. Ped(1): Emelie har målat den gröna tror jag
99. Antony: gröna
100. Ped(1): ((tittar på Jonas))
101. Ped(1): [Jonas har också målat den gröna
102. [(pekar på den gröna bollen))
103. Antony och Jonas gröna
104. Antony: ((försöker ta bollarna))
105. Ped(1): [sätt dig Antony vi kan lämna dem här
106. [(visar en plats på mattan))
107. Ped(1): [vi kan titta på dem sen
108. [(lägger lådan på bordet))
109. ((Bredvid pedagogen finns det en vit tavla
110. och på tavlan finns det små kort med
111. barnens bilder på samt små kort
112. med veckodagarna på))
113. Ped(1): ska vi se vem som är här och inte här
114. idag och hälsa
115. Ped(1): ((tar och sätter Antony bredvid sig))
116. Antony: hej hej
117. Ped(1): har vi Marcus här idag((tittar på Marcus))
118. (.)
119. Ped(1): jo hej Marcus
120. Ped(1): ((tar Marcus kort från tavlan och placerar
121. den längst upp på tavlan))
122. Alla: hej Marcus ((mest hörs pedagogerna))
123. Ped(1): ((tittar på Jonas))
124. Ped 1): har vi Jonas här idag?
125. Jonas: ((räcker upp handen))
126. Alla: ((räcker upp handen förutom Emelie))
127. Alla: hej Jonas ((förutom Emelie))
128. Ped(1): ((tar Jonas kort och placerar den
129. bredvid Marcus kort))
130. Ped(1): har vi Emelie här idag
131. Emelie: ((räcker upp handen))
132. ((Ped1/2 + Antony+Vfu räcker upp handen))
133. Ped1/2: [hej Emelie
134. Antony: [hej Emelie
135. Vfu-: [hej Emelie
136. Ped(1): ((tittar på Antony))
137. Ped(1): har vi Antony här idag
138. Antony: ((räcker upp handen))

139. Emelie: ((pekar på Antony))
140. Ped 1/2: [hej Antony
141. Vfu: [hej Antony
142. Ped(1): ((placerar Antonys kort bredvid Yarellis kort))
143. Ped(1): är Lisa här idag?
144. (.)
145. Ped(1): [jo hon är här, hon är med Berit
146. [((tar Lisas bild och placerar den
147. bredvid Antonys))
148. Antony: hon är med Berit och hämtar mat
149. (.)
150. Ped(1): har vi Elisa här idag
151. (.)
152. Antony: nej
153. Ped(1): jo, Elisa är också med Berit, dem ska
154. hämta mat
155. Antony: aha
156. Ped(1): ((tar och placerar Elisass kort bredvid Nors))
157. Ped(1): har vi Sandra här idag
158. Sandra: ((räcker upp handen))
159. ((Pedagogerna och vfu räcker upp handen))
160. Vfu: hej Sandra (.)
161. Ped(1) har vi Isabel här idag
162. Sanna: ((pekar på Isabels bild som finns på tavlan))
163. Emelie: ((nickar nej)) nej
164. (.)
165. Antony: ((nickar)) nej
166. Ped(1): har vi Amanda här idag
167. Antony: ((reser sig till hälften)) nej
168. Ped(1): har vi Johanna här idag
169. Emelie: ((nickar)) nej
170. Jonas: ((halvreser sig och sätter sig igen))
171. Jonas: ((skratt))
172. Emelie: ((skratt))
173. Antony: ((skratt))
174. Ped(1): är Johanna här idag
175. Emelie: >nej<
176. Antony: ((lutar sig fram mot tavlan))
177. Ped(1): har vi Vincent här idag
178. Emelie: >nej<
179. Jonas: ((halv reser))((skratt))
180. Antony: ((skratt))
181. Emelie: ((lutar sig fram mot tavlan))
182. Ped(1): ska vi räkna hur många barn som är här idag?
183. Emelie: ((lutar sig tillbaka))
184. Ped(1): ((pekar på bilderna på tavlan))
185. Alla: ett två tre fyra fem sex sju
186. Ped(1): sju barn ((och visar sju fingrar))
187. och vad är det för dag idag
188. Emelie: leker med sina fingrar
189. Ped(1): det är onsdag
190. Ped(1): ((tar kortet där det står onsdag och placerar den högst upp på mitten ovanför barnens kort))
191. Antony: ((halv reser och tittar på tavlan)) onsdag
192. Ped(1): vi ska sjunga med Linda nu (.)
193. paus alla veckodagar
194.
195.

196. Ped(2) har en gitarr i handen som hon ska spela
197. på när de ska sjunga
198. Ped(2): våran veckosång (.) kommer ni ihåg den
199. Ped(2): ((börjar sjunga "sju dagar i veckan"
200. med barnen, spelar på gitarren samtidigt.
201. De sjunger i 27 sekunder))
202. ((när sången avslutas klappar alla händerna))
203. ((skratt och skrik av barnen))
204. (...)
205. Ped(1): ((tar fram olika tygdjur som hänger på
206. ett ställ och ställer den framför tavlan))
207. Ped(1): nu får ni välja
208. Emelie: ((reser sig till häften)) Anna
209. Ped(1): du får vänta Emelie jag tror Jonas
210. har suttit fint så Jonas får börja
211. kom och välj Benjamin
212. Antony: ska jag komma, välja
213. Jonas: ((reser på sig och går fram till stället
214. och väljer och ger den till Ped(1)))
215. Ped(1): vad är det här Jonas
216. Jonas: katt
217. Emelie: >katt<
218. Antony: mjau
219. Ped(2): hur låter katten
220. Barnen: mjau
221. Jonas: ((skratt))
222. Sandra: ((skratt))
223. Ped(2): ((börjar spela))
224. Alla: ((sjunger: "Alla katter alla katter
225. sjunger alla katter sång mjau, mjau))
226. ((De sjunger i 30 sek))
227. Ped(1) ((har satt på sig (hand) katten och viftar
228. med handen samtidigt som de sjunger))
229. Antony: [((hoppas sittande på sin plats medan
230. han sjunger))
231. Emelie: [((hoppas sittande på sin plats medan
232. hon sjunger))
233. Alla: ((applåderar efter sångens avslut))
234. Ped(1): kan Sandra komma
235. Antony: kom
236. Sandra: ((kryper fram till stället och väljer en
237. hund och ger den till Ped(1)))
238. Sandra: wof wof
239. Emelie: wof wof ((applåderar))
240. Ped(1): bra ((och ler))
241. Ped(1): ((sätter hunden på handen))
242. Ped(2): så nu
243. Ped(2): ((börjar spela och alla sjunger))
244. "Alla hundar alla hundar sjunger alla
245. hundars sång wof, wof wof"
246. ((De sjunger i 35 sek))
247. Alla: ((applåderar))
248. Ped(1): kan Emelie komma
249. Emelie: ((kryper också fram till stället och väljer
250. en groda och ger den till ped (1) pedagogen
251. sätter på sig den och viftar))
252. Ped(1): vad är det här?
253. Antony: Groda
254. Sandra: Groda
255. Jonas: Groda
256. Ped(2): vad brukar grodor göra?

257. Antony: Quak
 258. Ped(2): och sen brukar den säga så här, mm ä mm ä
 259. ((ped(1)tar fram tungan samtidigt som
 260. hon säger mm ä))
 261. [((Marcus och Emelie lägger sig på golvet))
 262. Ped(1): sätt dig Emelie
 263. Ped(2): ((börjar spela))
 264. Alla: ((sjunger "Mm ä sa en liten grön groda ..."
 265. ca 20 sek))
 266. ((Antony, Emelie och Marcus rullar på mattan))
 267. ((Sången tar slut och alla applåderar))
 268. (...)
 269. Ped(1): kan Antony komma fram nu
 270. Antony: ((går fram och väljer ett lamm))
 271. Antony: Bä bä vita lamm
 272. Ped(1): Bä bä vita lamm ((och sätter på sig den))
 273. Ped(2): bä bä vita lamm, är ni med nu
 274. Alla: Bä bä vita lamm har du någon ull...
 275. De sjunger i 30 sek. (sången är slut)
 276. Antony: Bravo ((applåderar))
 277. [((Pedagogerna applåderar också))
 278. Ped(2) : Bravo
 279. Ped(1): kan Marcus komma nu varsågod kom
 280. ((Ped 1 pekar på djuren som finns på stället))
 281. Marcus: ((reser sig upp och går fram till stället där
 282. djuren sitter, han väljer en spindel och
 283. ger den till ped (1))
 284. Ped(2): titta där vem kom nu
 285. Jonas: dat dat
 286. Ped(1): nej det är inte katt
 287. Ped(2): många ben den har ser ni
 288. Ped(1): viftar spindel och visar benen
 289. Ped(2): nått som kan klättra tror jag
 290. Antony: SPINDEL ((/halvreser sig))
 291. Emelie: [((slänger sig på mattan))
 292. Sandra: [((slänger sig på mattan))
 293. Sandra: spindel
 294. Ped(2): precis ska vi göra rörelserna med händerna
 295. ((visar rörelserna))
 296. Emelie: ((gör rörelserna med händerna))
 297. Alla: ((börjar sjunga "imse vimse spindel
 298. klättra uppför trån"))
 299. ((sjunger i 30 sek))
 300. Alla: ((gör rörelserna till sången samtidigt))
 301. Alla: ((Sången tar slut och alla applåderar))
 302. Emelie: bravo
 303. Sandra: bravo
 304. Ped(2): vem kommer då(..) nu kommer bamse
 305. stora spindel
 306. Alla: ((börjar sjunga, gör rörelser och denna
 307. gång gör de stora rörelser till sången))
 308. ((De sjunger i 30 sek))
 309. Alla: ((applåderar förutom pedagog 2))
 310. Antony: bravo
 311. Ped(2): shhhhh ((och gör rörelsen tyst))
 312. ((Emelie och Sandra härmar ped(2)))
 313. Alla barn: ((sjunger "den tysta spindeln" och
 314. de gör endast rörelser utan att sjunga))
 315. ((De sjunger i 27 sek))
 316. Jonas: ((skratt))
 317. Antony: ((skratt))

318. Emelie: ((skratt))
319. ((sången tar slut))
320. Alla: applåderar
321. Antony: bravo
322. Ped(1): vi skulle sjunga tysta spindeln och då
323. ska man vara tyst
324. ((Det är ett djur kvar på stället))
325. Ped(1): nu jag tror att någon kan komma en gång
326. till (..) Emelie kan komma
327. Emelie: ((går fram och väljer en anka som är det
328. sista djuret och sträcker fram den till
329. ped (1)))
330. Ped(1): vad är det här Emelie
331. Ped(1): Anka
332. Antony(1): Anka
333. Emelie: ((pekar på Jonas))
334. Ped(1): ja som Jonas har på tröjan, anka
335. Ped (2): också en anka
336. Alla: ((tittar på Jonas tröja))
337. Alla: ((börjar sjunga "Kalle anka satt på en
338. plank" och gör rörelser till
339. sången samtidigt))
340. (..))
341. Antony: bravo
342. Alla: fortsätter att sjunga Kalle anka satt
343. på en planka..
344. Alla: ((sjunger i 1 min))
345. ((när sången tar slut applåderar alla))
346. Ped(1) : ((visar stället)) det är slut nu
347. ((lägger stället bakom sig))
348. Jonas: ((reser på sig))
349. Ped(1): sätt dig Jonas
350. Jonas: ((sätter sig på sin plats igen))
351. Ped(1): nu ska vi sjunga avslutningssång och sätta
352. oss och äta lunch nu
353. Antony: ((försöker resa på sig och slänger sig
354. på mattan))
355. Ped(1): ((försöker att få honom att sitta))
356. Ped: sätt dig Antony
357. Ped(1): [ett två och tre
358. [(visar med fingrarna samtidigt som
359. hon räknar))
360. Alla: sjunger "Alla händer säger klapp, klapp,
361. klapp alla fötter säger stamp, stamp,
362. stamp" ((samtidigt som de sjunger gör de
363. rörelser med kroppen))
364. Alla: ((samlingssången avslutas med att
365. alla applåderar))
366. Barnen: ((reser sig och går))

Bilaga 2

Transkription av aktivitet 2

Aktivitetstyp: Fri lek
Transkription: 13 min och 50sek

Fokus för analysen: Rollekar
Deltagare, personal: Pedagog 1, Anna
Vfu-student, Emma
Deltagare, barn: Antony 3år
Emelie 2,5år
Jonas 2 år
Sandra 2år

1. ((Emelie, Antony, Jonas och Sandra hoppar och leker vid
2. ett lågt bordvid ca 30 cm hög. På bordet kan man bygga
3. med tysta klossar samt leka med andra leksaker som
4. finns kring bordet))
5. Emelie: ((ställer sig på bordet och hoppar ner))
6. Jonas: ((ställer sig på bordet och hoppar ner))
7. Emelie: ((går runt och ställer sig på bordet och hoppar ner))
8. Emelie: ((skratt))
9. Emelie: ((går fram till Vfu- som står vid diskbänken och
10. rör lätt vid hennes mage))
11. Emelie: [goli goli ((springer därifrån))
12. Jonas: [((hoppar, skrattar, och går fram till Vfu-))
13. [rör lätt vid hennes mage
14. Sandra: ((ställer sig upp på bordet och hoppar på bordet
15. och sedan kliver hon ner försiktigt från bordet))
16. Emelie: ((skratt))
17. Emelie: ((klättrar upp på bordet och hoppar ner från bordet,
18. hon går fram till Vfu- och killar henne))
19. Jonas: ((klättrar på bordet ((skratt)) och hoppar ner
20. från bordet))
21. ((går fram till Vfu- och rör lätt vid hennes
22. mage med sin vänstra hand))
23. Vfu-: oj
24. Jonas: [((skratt))
25. Emelie: ((hoppar ner och går till Vfu-)) goli goli
26. Vfu-: oj kittlar du mig
27. Emelie: ((skratt))
28. Jonas: ((skratt))
29. Sandra: ((skratt))
30. Emelie: [((ställer sig på bordet))
31. Sandra: [((ställer sig på bordet))
32. Sandra: [((skratt))
33. Emelie: [((skratt))
34. Emelie: ((hoppar ner igen))
35. Sandra: ((hoppar fyra hopp på bordet och kliver försiktigt
36. ner från bordet))
37. Sandra: hoppa
38. Jonas: ((klättrar upp och hoppar ner))
39. Emelie: ((går fram till Vfu-)) goli goli
40. Vfu-: [((skratt))
41. Emelie: [((klättrar upp igen))
42. Jonas: ((springer fram till Vfu- och kittlar henne
43. på magen)) Goli goli goli goli ((skratt))
44. Vfu-: ((skratt))
45. Emelie: ((Hoppar ner och går till Vfu-))gli gli gli ((skratt))
46. Vfu-: [((böjer sig ner och killar Emelie på magen)) ska jag killa dig

47. Emelie: [((skratt))
48. Emelie: ((ställer sig på bordet))
49. Ped(1): [((har ställt sig på sidan av bordet))
50. Emelie: [hoppa Anna hoppa ((Emelie hoppar på bordet))
51. Ped(1): [oj hoppa Emelie
52. Emelie: ((hoppar ner))((skratt))
53. Ped(1): bra
54. (.)
55. ((Jonas och Sandra hoppar också ner))
56. Ped(1): ((går fram till bordet och flyttar på några djur
57. som finns på bordet och sätter sig ner på bordet))
58. Jonas: ((ställer sig bredvid Anna))
59. Ped(1): hoppa Jonas (.)kan du också hoppa
60. Jonas: [((ställer sig upp))
61. Ped(1): [ett två tre hoppa
62. Jonas: [((hoppar ner))
63. Ped(1): Sandra kom
64. Sandra: ((klättrar upp på bordet))
65. Emelie: ((klättrar upp på bordet och hoppar))
66. Ped(1): [((vänder sig mot Emelie))hoppa hoppa hoppa
67. Emelie: [hoppa ((går runt bordet))
68. Ped(1): [hoppa Emelie
69. Sandra: ((går ner försiktigt från bordet))
70. Emelie: ((går fram till Anna))
71. aj Anna
72. ((visar tröjan för Anna))
73. Ped(1): är det varmt (.)
74. Emelie: [här ((visar tröjan))
75. Ped(1): [ska vi ta av dig den (.)
76. Yarelli: [den ((håller framsidan av tröjan))
77. Ped(1): ((hjälper Yarelli att ta av tröjan))
78. Ped(1): [ska Anna ha den ((och håller tröjan i handen))
79. Ped(1): [det är varmt
80. Emelie: ((klättrar tillbaka och hoppar ner från bordet))
81. Ped(1): bra Emelie
82. Sandra: ((går fram till lådorna som finns bredvid Anna))
83. Ped(1): vill Sandra också hoppa
84. (..)
85. Sandra: ((tar fram en bil ur lådan och visar den för Anna))
86. bil
87. Ped(1): bil ska bilen hoppa
88. Sandra: ((ger bilen till Anna))
89. Jonas: ((hoppar från bordet tillsammans med Emelie))
90. Emelie: ((skratt))
91. Jonas: ((skratt))
92. Ped(1): ((ställer bilen på bordet))
93. Sandra: tar en bil till ur lådan
94. Ped(1): ((kör fram bilen fram och tillbaka på bordet))
95. Jonas: ((går också fram till dem och sätter sig))
96. Jonas: ((tar ena bilen från Anna))
97. Sandra: ((leker med den andra bilen))
98. Emelie: ((vänder sig mot Anna))
99. hoppa Anna
100. ((hoppar ner från bordet))
101. Ped(1): bra Emelie
102. Emelie: [((klättrar upp igen))
103. [tja Anna hoppa Anna
104. Ped(1): hopp hopp och hoppa
105. Emelie: ((hoppar ner))
106. Jonas: ((lämnar ifrån sig bilen och klättrar
107. upp på bordet och hoppar ner))

108. Emelie: ((klättrar upp)) Anna hoppa Anna
109. Ped(1): hoppa (.) ska du hoppa igen
110. Emelie: ((hoppar ner))
111. Jonas: ((klättrar upp))
112. Ped(1): ett, två och tre hoppa
113. Jonas: ((hoppar ner))
114. Emelie: ((klättrar upp))
115. Ped(1): ett två tre hoppa Emelie
116. Emelie: ((hoppar ner))((skratt))
117. Sandra: ((hämtar en brandbil och ger den till Anna))
118. Ped(1): en bil (.) en brandbil
119. Emelie: ((sätter sig och tar brandbilen ifrån Anna))
120. Sandra: ((hämtar en liten bil och ger den till Anna))
121. Ped(1): ((rullar bilen på bordet))
122. Emelie: ((rullar på brandbilen))titta Anna
123. Ped(1): ((tar en liten figur gubbe ur lådan))
124. titta den kan sitta i bilen
125. ((sätter figuren på framsätet i bilen))
126. Ped(1): kan Emelie köra bilen
127. Emelie: ((tar bilen)) och börjar köra
128. Sandra: ((hämtar ett tåg och ger den till Anna))
129. Ped(1): oj tåg
130. Sandra: tåg
131. Ped(1): ((Anna kör tåget))tut tut tut
132. Sandra: ((tittar på när Anna kör bilen))
133. Ped(1): nästa Alby (..)((rullar tåget))
134. Sandra: Alby
135. Ped(1): Alby nästa Fittja (.)vad kommer näst (..) Masmo
136. Ped(1): ((sträcker sig fram mot en låda
137. och tar en stor mjuk kloss))
138. Ped(1): ska vi bygga här (..) ((lägger tåget på klossen))
139. Emelie: ((ställer brandbilen bredvid klossen och
140. börjar rulla på tåget på klossen))
141. Sandra: ((går och hämtar en kloss till och ger den till Anna))
142. Ped(1): vart ska den vara
143. Sandra: ((går till kloss lådan igen och hämtar en kloss bit till))
144. Ped(1): ska jag bygga (.) ((ställer båda klossarna
145. bredvid den första klossen))
146. Emelie: ((försöker sätta ihop bilarna)) tja Anna
147. Ped(1): ((tar en bil ur lådan och ger den till Emelie))
148. här Emelie här också
149. Ped(1): ((tar fram en kloss till ur lådan och ställer
150. den bredvid den första långa klossen så att
151. det blir en kloss bana))
152. Ped(1): här Emelie titta ((tar en bil och rullar
153. den på klossarna))
154. Emelie: ((tar tåget och rullar den på kloss banan))
155. Sandra: ((tar en figur ur lådan och visar den till Anna))
156. titta((skratt)) ((och ger den till Anna))
157. Ped(1): är det Sandra(.) tack
158. Ped(1): ((sträcker sig efter en bil och lägger figuren i bilen))
159. ska Sandra köra oooooo
160. [(figuren ramlar ner från bilen))
161. [oj Sandra ramlade (.) oj oj ska vi ta en annan bil
162. Sandra: ((tar något ur lådan)) titta ((och visar den för Anna))
163. (.)
164. [titta bilen
165. Ped(1): [titta a bollen
166. ((öppnar en bil som liknar en bil och tar figuren
167. och sätter den på bilen))
168. ska Sandra sitta hära(.)här Sandra

169. Sandra: tittar efter något i lådan
170. Emelie: tittar på bollen som Anna har och tar den ifrån henne
171. ((stänger igen locket på bilen och försöker att
172. öppna den men det gå inte))
173. Sandra: ((ger en figur till Anna))
174. Ped(1): vem är det
175. Sandra: ((rör lätt vid figuren))
176. Ped(1): ((ställer den på bordet))
177. Sandra: ((tar en figur till och ger den till Anna)) ina
178. Ped(1): är det Antony (.) nej det här är Emelie(.)
179. är det Johanna(.)
180. Emelie: ((tar figuren ifrån Anna))
181. Sandra: ((tittar på))
182. Ped(1): ((tar en figur och ställer på klossbanan))
183. där är Johanna
184. [((tar en figur till)) där är Jonas
185. ((ställer den bredvid den första figuren))
186. [((tar en till figur)) där är Vincent
187. ((ställer den på klossbanan så att alla tre figurer
188. bakom varandra))
189. Ped(1): ((tar bollen och öppnar den)) vem sitter här (..)
190. Sandra: ((skratt))
191. Emelie: ((tar alla figurer som sitter på klossen))
192. Ped(1): här är Anna((och ställer figuren på klossen))
193. Emelie: ((ställer tillbaka figurerna))
194. Ped(1): ((pekar på figurerna)) här är Jonas Johanna Vincent
195. ((tar en figur till ur lådan)) och här är Emelie
196. ((ställer figuren bredvid de andra))
197. Emelie: tja Anna
198. Sandra: ((tar ett tåg från låda och ger den till Anna))
199. titta
200. Ped(1): ((rullar tåget på bordet))
201. bom bom bom
202. ((ställer den framför figurerna på klossen))
203. Ped(1): var är Maria (.)
204. Antony: ((Anton kommer fram till dem med mandariner i handen))
205. Antony: titta vad jag har hämtat(.)frukt
206. Ped(1): vad är det för frukt
207. (..)
208. ((det är nu dags för fruktstund, barnen lämnar ifrån
209. sig alla figurer på bordet och går och sätter sig vid
210. ett högt bord för att äta frukt))

Bilaga 3

Till målsman för barn vid xxx förskola

Hej!

Mitt namn är Songul och jag har en anställning här i förskolan, men jag har tagit tjänsteledigt från arbetet på grund av att jag utbildar mig till förskollärare och lärare för yngre åldrar. Nu går jag min sista termin vid Södertörns Högskola. Jag ska skriva ett examensarbete som handlar om lek. Syftet med mitt examensarbete är att undersöka hur leken används pedagogiskt i en förskola samt pedagogers roll i leken. För att skriva om det behöver jag närvara på ditt barns förskola och göra videoinspelningar när barnen leker med varandra och pedagogerna.

Information om ditt barns namn och förskola kommer att vara anonyma i studien och i samband med presentationer av studien. Videoinspelningarna kommer endast att användas av mig och min handledare i det praktiska analysarbetet, och kommer endast att visas på slutna forskningsseminarier. Videoinspelningarna kommer att förvaras inlåsta på Institutionen för medier, kommunikation och IT. För att detta ska vara genomförbart måste jag från er föräldrar be om ett godkännande av att ert barn deltar i studien, samt att ert barn videoinspelas. Ni kan när som helst dra tillbaka ert godkännande, även efter att studien har påbörjats.

.....
Var god och kryssa för något av svarsalternativen.

Jag godkänner att mitt barn deltar i studien av lek i förskolan, samt att mitt barn videoinspelas.

JA

NEJ

Barnets namn

Ort och datum

Målsmans underskrift

Målsmans underskrift

Bilaga 4

Sånger

1. Sju dagar har veckan

Sju dagar har veckan, måndag tisdag onsdag torsdag fredag lördag och söndag, måndag tisdag onsdag torsdag fredag lördag och söndag, sju dagar har veckan, idag är det onsdag ...

2. Alla katter

Alla katter alla katter sjunger alla katters sång, alla katter alla katter sjunger alla katters sång mjau mjau mjau, mjau mjau mjau, mjau mjau mjau, mjau mjau mjau

3. Alla hundar

Alla hundar alla hundar sjunger alla hundars sång, alla hundar alla hundar sjunger alla hundars sång, wof wof wof, wof wof wof, wof wof wof, wof wof wof, wof wof woof

4. Mm ä mm ä sa en liten groda

Mm ä sa en grön liten groda, mm ä sa en grön liten groda, mm ä sa en grön liten groda å ögonen vinkade mm ä mm ä mm ä ä

5. Bä bä vita lamm

Bä bä vita lamm har du någon ull, ja ja kära barn jag har säcken full, heldagsrock åt far och söndags kjol åt mor å två par strumpor åt lille lille bror

6. Imse vimse spindel

Imse vimse spindel klättrar uppför trån, ner faller regnet spolar spindeln bort, upp stiger solen torkar bort allt regn imse vimse spindel klättrar upp igen

7. Bamse bamse spindel

Bamse bamse spindel klättrar uppför trån, ner faller regnet spolar spindel bort, upp stiger solen torkar bort allt regn bamse bamse spindel klättrar upp igen

8. Kalle anka satt på en plank

Kalle anka satt på en plank ropade så här: mamma mamma se så stor jag är

Kalle anka satt på en plank ropade så här: pappa pappa se så stor jag är

Kalle anka satt på en plank ropade så här: bebis bebis se så stor jag är

9. Avslutningssång

Alla händer säger klapp klapp klapp

Alla fötter säger stamp stamp stamp

Alla huvor säger nick nick nick

Nu är samlingen slut